

Slovenski 11 čebelar

YU-ISSN-0350-4697
Letnik XCIV – Leto 1992

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

Slovenski čebelar

Št. 11 1. november letnik 94

VSEBINA

Marjan Skok, Milan Runtas in Janez Mihelič: Pred občnimi zbori	289
Marko Debevec: Čebelarstva opravila v novembru	290
Anton Rozman: Odrptje plemenilne postaje Lattersteig na avstrijskem Koroškem	292
Marjan Debelak: Majhna in najmanjša čebelarstva	294

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

Janez Mihelič: Naši znani čebelarji – Ivan Maroh	298
--	-----

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Ivan Krajnc: Kako pri nas kuhamo voščine	300
Rudi Rojina: Karton za dodajanje prenosne matičnice na dno AŽ panja	302

ČEBELJE BOLEZNI

Aleš Gregorc: Huda gniloba čebelje zalege tudi v naših čebelnjakih	303
Lojze Ličen: Rešimo našo čebelo	304

ČEBELARJI PESNIJO

Anton Kobolt: Naslednika ni	307
-----------------------------------	-----

IZ TUJE ČEBELARSKE LITERATURE

Jurij Senegačnik: Huda gniloba čebelje zalege	307
---	-----

Martin Mencej: Preučevanje gozdnega medenja v Nemčiji	309
---	-----

ČEBELARJI NAM PIŠEJO

Janez Mihelič: O uporabi modre galice za preprečevanje poapnele zalege	310
--	-----

NEKOČ SO PISALI

Maeterlinck – priredil M. Debelak: Iz življenja čebel	311
---	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

ZČDS: O zbiranju članarine za leto 1993	314
Milan Runtas: Letošnji pridelki in plasma medu ter stanje čebeljih bolezni	315
Stanislav Cvetko: Izlet čebelarstva družine Rače	317

OSMRTNICE
MALI OGLASI
OBVESTILA

CONTENTS

M. Skok, M. Runtas, J. Mihelič: Infront of us is the regular essembly of Slovene Association of Beekeeping Societies	289
Marko Debevec: Beekeeping occupations in November	290
Anton Rozman: A new Meating station for Bee quens Lattersteig in the Koroška region in Austria was open	292
Marjan Debelak: Small and the smallest »mini« beekeepers	294

OUR WELL KNOWN BEEKEEPERS

Janez Mihelič: Our Well known beekeepers – Ivan Maroh	298
---	-----

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Ivan Krajnc: How we made wax from combs	300
Rudi Rojina: How to put a quen cage on the botem of AŽ hive	302

BEE DESEASES

Aleš Gregorc: American foul brood is also present in our beehives	303
Lojze Ličen: Save our bee	304

BEEKEEPERS POETS

Anton Kobolt: Its not a successor	307
---	-----

FROM THE FOREIGN NEWSPAPERS

Martin Mencej: To stady a Honeydew production in Germany	309
--	-----

LETTERS FROM BEEKEEPERS

Janez Mihelič: About using blue stone against clarkbrood	310
Jože Suhadolnik: Problem of Honey dew in future	311

ONCE UPON A TIME

Marjan Debelak: M. Maeterlinck; From the bee- life	311
--	-----

FROM THE SOCIETY LIFE

ZČDS: About financial problems in Societys	314
Milan Runtas: Bee forage of this year an about seling honey and bee deseases	315

OBITUARIES
INFORMATIONS
SMALL ADVERTISEMENTS
NOTICES

Slika na naslovni strani:

Lepo poslikan kontejner Cirila Kemperlleta iz Češnjice pri Podnartu. Foto: M. Kemperle

Čebelnjak g. Rudija Rojine v Šiški v Ljubljani.

UVODNIK

PRED OBČNIMI ZBORI

Bliža se čas občnih zborov čebelarskih organizacij, zato želimo vodstva društev in njihove člane opozoriti na nekaj zelo pomembnih stvari za uspešno delo društev in za dobro sodelovanje z ZČDS.

Predvsem priporočamo vodstvom društev, da že decembra in januarja pripravijo občne zbore. To je treba storiti zato, da boste poročila o financiranju dela društev in zahtevke za financiranje le-teh lahko pravočasno poslali pristojnim občinskim organom in da boste pravočasno ugotovili spremembe članstva, tako da pri številu izvodov glasila Slovenski čebelar ne bo težav. Pravočasno pobrana članarina namreč Zvezi čebelarskih društev Slovenije omogoča tudi normalno delo.

To bo problem zlasti v društvih, katerih vodstva so nedejavna ali premalo dejavna, zato **vsem takim organizacijam priporočamo, da poiščejo ljudi oziroma med člani izberejo tiste, ki so pripravljeni delati.** V prihodnje, ko bomo čebelarje oskrbovali s cenanim sladkorjem, embalažo, zdravili, verjetno pa bodo deležni tudi regresov, bo to pomembno, saj so časi za čebelarje hudi, tako da bo vsaka pomoč še kako dobrodošla. Tudi napor ZČDS ne bodo rodili sadov, če bodo vodstva društev nedejavna.

Sicer pa se v zvezi s težavami lahko obrnete tudi na ZČDS in skušali vam bomo pomagati. Če ima društvo težave s pobiranjem članarine, se lahko dogovorimo, da članom pošljemo položnice, vendar je to lahko le začasna rešitev.

Vsa društva bodo od ZČDS v začetku novembra **prejela računalniške izpiske članstva v dveh izvodih.** Prosimo blagajnike, da jih skrbno izpolnijo in enega vrnejo ZČDS,

čimprej pa naj nam nakažejo tudi članarino. Poslali vam bomo tudi vprašalnike za čebelarje. V njih bomo med drugim prosili za odgovor na vprašanje, koliko sladkorja bodo po predvidevanjih potrebovali leta 1993, koliko kozarcev za med, zdravil za čebele, nalepk za kozarce za med in koliko zaščitnih znamk. Sprašujemo jih tudi, ali potrebujejo še kaj drugega. Prosimo, da nam zbrane podatke posredujete skupaj s seznamami. Ti podatki bodo zelo pomembni za dogovore o nakupih ustreznih količin, saj bomo čebelarji samo pri takšnem nakupu lahko dosegli najnižje cene. Da bi obveščanje med ZČDS in društvi potekalo dobro in hitro, prosimo vodstvo društev, da imenujejo enega člana društva za stike z ZČDS (za poslovne informacije). **Ta oseba pa mora imeti telefon in telefaks, bodisi doma ali v službi.**

Na občnem zboru izvolite tudi delegata za skupščino ZČDS, do 15. januarja 1993 pa pošljite na ZČDS predloge za odlikovanja z odličjem Anton Janša I. stopnje ter predloge za nagrado Petra Pavla Glavarja.

Želimo tudi, da med člani društva **izberete dopisnika za glasilo Slovenski čebelar**. Le-ta bo poročal o delu društva, zbiral fotografije in obveščal o vseh zanimivih dogodkih z vašega območja. Ne pozabite določiti tudi **poverjenike za pasišča**, njihova imena pa do konca februarja sporočite uredništvu Slovenskega čebelarja.

Dogovorite se tudi za akcije za pospeševanje in reklamiranje prodaje medu na domu in vključite v programe sofinanciranje stroškov za analize medu in uporabo zaščitne znamke za med. Ne pozabite tudi na širjenje medovitega rastlinja, pri tem pa sodelujte z gozdarji. Le enotni bomo lahko uspešni!

Predsednik ZČDS in strokovna služba

ČEBELARSKA OPRAVILA V NOVEMBRU

MARKO DEBEVEC

Ta mesec so noči vse daljše in hladnejše, dnevi pa kratki in le redkokdaj tako topli, da čebele izletavajo. V tem času nas lahko preseneti že prvi sneg, vendar navadno že po nekaj dneh skopni. Čebelar v tem času nima kakega posebnega dela. Navadno ob ugodnem vremenu iz medišč pobere še zadnje sate, zatem pa medišče zapre s salonitno ploščo ali valovito lepenko. Sam uporabljam po meri odrezano valovito lepenko in jo v več plasteh (4-5 plasti) naložim nad medišče. Tudi zadnjo stran panja obložim s 4-5 plastmi po meri odre-

zane lepenke. S tem je panj nepredušno odet, tako da v njem ni nobenega prepriha, saj čebelam pozimi škoduje. Med valovito lepenko se zadržuje zrak, ta pa dobro zadržuje toploto. Poleg tega lepenka vpija vso vlago, ki se pozimi nabira na stikih med hladno in toplo površino. Vse prazne prostore ob robovih čebelnjaka in med panji zapolnimo z mehko otavo ali s suhim mahom. Pozimi v spodnje panje zelo rade zlezelo roveke (miši), te pa vso zimo vznemirjajo družino. Rade jedo tudi satje, zato lahko družina zelo oslabi ali celo propade.

Panje moramo letos dobro zapažiti, saj nam obetajo dolgo in hudo zimo. Načini so seveda različni od čebelarja do čebelarja.

Vsa žrela zavarujemo s kovinskimi zapornimi, tako da višina žrela ni višja od 8 – 9 mm.

Mediščno satje skrbno preberemo in ga shranimo v shrambo. Vse stare in temne, pa tudi slabo zgrajene sate s preveč trotovine izločimo za kuho. Vsako leto v vsakem pridobitnem panju odberemo za kuho od tri do pet satov. Tako povprečno v štirih ali petih letih zamenjamo v panju vse satje. Dobro satje zložimo v temen, nekoliko hladnejši, a ne preveč vlažen prostor. To so navadno kleti in shrambe. Po možnosti sate zložimo čim bolj pri tleh ali pa kar na tla, če ni preveč vlažno. To storimo zato,

ker je pri tleh zrak najhladnejši in pogoji za razvoj voščenega molja so najbolj neugodni. Po potrebi žveplamo šele marca, ko se temperatura v okolju spet nekoliko dvigne. Ko satje novembra postavimo v shrambo, pa je še prehladno za razvoj voščenega molja.

Če je ta mesec vreme hladno in lepo, lahko panje zapremo in jih v miru prebarvamo. Po mojih izkušnjah je najbolj odporna barva tesarol, kupite pa jo lahko v vsaki trgovini z barvami. Navadno barvamo tako, da žrelo panja, loputo ali naletno desko pobarvamo z barvami, ki jih čebele dobro vidijo in ločijo, torej z rumeno, belo, modro

Zima bo pravi čas za srečanja čebelarjev in proslavljanje jubilejev. Na sliki so čebelarji iz Trebnjega, Mokronoga in Šentruperta.

ali rdečo (to barvo čebele vidijo kot črno). Druge dele panja pa prebarvamo z zeleno barvo, saj jo čebele vidijo kot barvo okolja. Pri barvanju panjev pazimo, da čebele čim manj vznemirjamo z ropotom. Tudi sicer potrebuje čebela pozimi popoln mir. Veliko-

krat se zgodi, da nam razposajeni otroci s trkanjem po panjih naredijo veliko škodo.

Zdaj je tudi čas za razmislek o uspešnosti našega čebelarjenja, o tem, kakšne napake delamo, saj le tako jih bomo lahko analizirali in skušali odpraviti.

ODPRTJE PLEMENILNE POSTAJE LATTERSTEIG NA AVSTRIJSKEM KOROŽKEM

ANTON ROZMAN

Na povabilo okrajne glavarske Čebelar-ske zveze Velikovec (Völkermarkt) in nje-nega predsednika Mirka Srienca smo se čebelarji Občinske čebelar-ske zveze Žalec in Mozirja in predsednik Čebelar-ske zveze Slovenije inž. Marjan Skok julija letos ude-ležili odprtja plemenilne postaje Lattersteig v podgorju Gurktaler-alpen na avstrijskem Koroškem. Plemenilno postajo je zgradila Čebelar-ska zveza Koroške iz Celovca.

Na pot je odšlo 50 čebelarjev iz Spodnje in Zgornje Savinjske doline. Po krajšem postanku v Dravogradu smo slovensko-avstrijsko mejo prestopili na mejnem pre-hodu Vič. Pot smo nadaljevali skozi Lavant, ob reki Dravi proti Velikovcu in celovškemu letališču. Tam naj bi se sestali s tajnikom Čebelar-ske zveze Koroške iz Celovca g. Lacknerjem in Mirkom Sriencom. Skupaj naj bi nato nadaljevali pot proti Beli Cerkvi (Feldkirchen) in dalje proti Hochrindlu. Ker

smo brez težav prestopili slovensko-avstrij-sko mejo, smo na letališče prispeli eno uro prej, kot smo bili dogovorjeni. Zato smo si

Koroškim čebelarjem je ob odprtju nove pleme-nilne postaje čestital tudi predsednik ZČDS Mar-jan Skok. Prevajala pa je naša dobra stara znanka, gospa Jožica Pečnik, tajnica ČD Šmihel. Foto: g. Lakner

Vhod v plemenilno postajo Lattersteig. F. Lakner

Slavnostni govornik je bil predsednik Čebelar-ske zveze avstrijske Koroške dr. Priesnitz. Foto: M. Skok

Pogled na čebelnjak za izbrane trotarje na plemenilni postaji. Foto: g. Lakner

lahko ogledali celovško letališče. Ob dogovorjeni uri sta tja prišla ga. Jožica Pečnik (namesto obolelega Mirka Srienca) in g. Lackner. Ta nam je v imenu Čebelarke zveze Koroške podaril tudi bone za malico in pivo. Pot nas je vodila po lepi gorski asfaltni poti na višino 1400 m. Od planinskega doma Hochrindl je plemenilna postaja oddaljena le še nekaj kilometrov. Prispeli smo prav tedaj, ko je domači župnik blagoslovljal novo plemenilno postajo. Sledil je uradni del proslave z govori in pozdravi. Najprej je spregovoril predsednik Čebelarke zveze Koroške g. Priesnitz. Poudaril je pomen plemenilne postaje za vzrejo čistih kranjskih čebel ali, kot jim tu pravijo, karnijske oziroma koroške čebele. Pozdravil

je vse udeležence, še zlasti pa slovenske čebelarje pod vodstvom predsednika Čebelarke zveze Slovenije g. Marjana Skoka. Tudi naš predsednik se mu je zahvalil za dobrodošlico. Koroškim čebelarjem je zaželel veliko uspeha pri vzreji čiste karnijke na Koroškem in izrazil željo po uspešnem medsebojnem sodelovanju. Priznanje pa so jim izrekli še predstavniki oblasti deželne vlade Koroške in številni predstavniki drugih avstrijskih čebelarskih zvez. Kot znamenje medsebojnega prijateljstva je predsednik Čebelarke zveze Koroške g. Priesnitz podelil našemu predsedniku zlati znak čebele Čebelarke zveze Koroške in prelepo izrezljano planinsko popotno palico. Novo plemenilno postajo so namestili

Pogled na udeležence proslave. Foto: M. Skok

Proslave se je udeležilo veliko Slovencev, kar je dober znak za bodoče dobro sodelovanje

v lepo urejeni leseni stavbi, v njej pa so naselili trotarje in matične čebelje družine. Za vse avstrijske prevažalce čebel velja prepoved dovoza čebel na območje plemenilne postaje. Predstavnike koroške čebelarke zveze je presenetila tako številna udeležba avstrijskih čebelarjev. Po pozdravnih govorih je sledil še kulturno-zabavni del prireditve. Žal smo se morali kmalu posloviti od dobro razpoloženih koro-

ških čebelarjev. V predmestju Celovca smo namreč imeli naročeno kosilo. Po kosilu smo nadaljevali pot v Šmihel, kjer smo se ustavili v trgovini prijaznega trgovca Krivograda. V Slovenijo smo se vrnili prek mejnega prehoda Holmec. Za kratek čas smo se ustavili še v Slovenj Gradcu. Čas nam je kar prehitro minil, tako da smo se razšli z željo, da bi se kmalu spet odpravili na skupen izlet!

MAJHNA IN NAJMANJŠA ČEBELARSTVA

(Nadaljevanje)

MARJAN DEBELAK

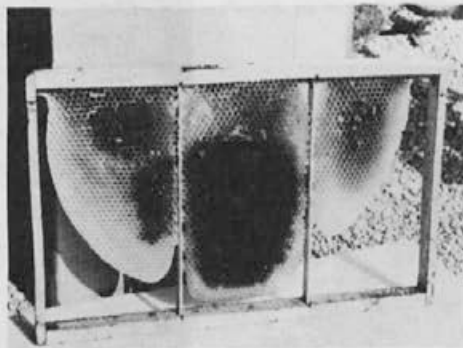
SATNIKI BREZ SATNIH OSNOV IN BREZ ŽIČENJA

Preden bom strnil in podrobneje opisal nekaj novih načinov oziroma predlogov za čebelarjenje v posebnih okoliščinah, ko

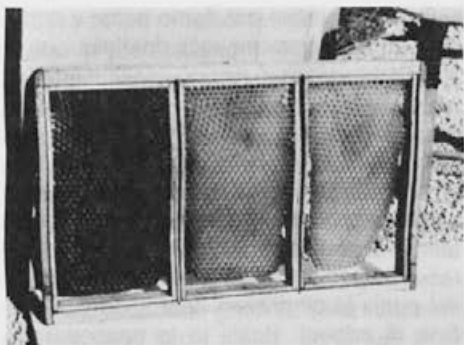
čebelarja izda zdravje, mu zmanjka časa za redne preglede čebeljih družin ali pa je še nekoliko neuk začetnik – vsekakor pa čebelar z manjšim številom družin – si pogledjmo še drug, zelo uporaben pripomoček za tak način čebelarjenja. To so satniki,

Tridelni satnik AŽ mere, pripravljen za vstavitve v panj. V zarezi sta vloženi pregradni letvici. Letvici sta ožji, kot je debelina satnika. Zgoraj so privoskani trakovi satnice.

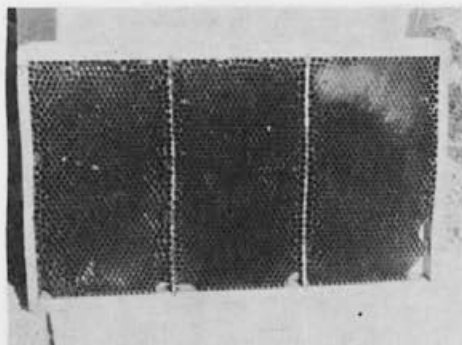
Še ne popolnoma dograjen tridelni satnik, ki nazorno kaže obliko gnezda. Satje je prav lepo, brez trotojskih celic, brez satnice in brez žice.

Satiči s trotovino za biološko zatiranje varoe, ki sva jih s prijateljem Igorjem Frančičem tedaj uporabila za drug namen.

v katerih čebele zgradijo satovje **brez satnic**, za trdnost satov pa **ni treba uporabljati žičenja**.

Tudi ta zamisel se je kot toliko drugih porodila v »čebelarški miselni delavnici« Igorja Frančiča, ko sva s prijateljem že dalj časa uporabljala **trotovski satnik**, s pomočjo tanjših vmesnih letvic **razdeljen na tri enake dele**. V tako dobljene satne dele sva v prvem obdobju okužbe čebel z varoo, ko še ni bilo drugih primernih sredstev za obrambo, vstavljala posebne satiče, v katerih so čebele zgradile trotovino. Satiče s pokrito trotovino sva nato lahko poljubno

Starejši, popolnoma zgrajen sat AŽ iz treh satičev, ki prenese vse napore ob točenju medu.

(ne nujno vse naenkrat) odvezemala, praznila trotovske bube in žerke skupaj z varoo, jih izpirala in vračala. Torej jih nisva izrezovala! Matica jih je lahko takoj spet zaleгла, ne pa šele potem, ko so čebele zgradile nov trotovski sat, kot se dogaja pri izrezovanju trotovine. Zato je bil ta način boja proti varoi zelo uspešen, zahteval je le nekaj več časa in redne posege. Že kmalu po prvi uporabi tako prirejenih satnikov sva se z Igorjem domislila, da bi tak satnik lahko uporabila še v druge namene.

V svojem čebelarstvu na Bledu sem v satnikih z **vstavljenimi satiči** uspešno

Star kmečki čebelnjak iz okolice Šmartnega pri Litiji. Ali bomo čebelarji še kaj storili, da se bodo taki čebelnjaki ohranili in novi gradili po teh vzorih? Foto: M. Debelak

Še en opusteli, sicer lepo oblikovani sodobni čebelnjak za malo ljubiteljsko čebelarstvo, ki stoji na Bledu. Foto: M. Debelak

preizkusil pridobivanje **cvetnega prahu v satju**. To naj bi bila ob že znanih načinih pridobivanja medu v satju novost.

Pokazalo pa se je, da v satniku, predeljenem z dvema letvicama, čebele zgradijo prav tako trden sat kot v satnikih z žičenjem. Seveda se to ne zgodi prej, dokler ga čebele vsaj s treh strani ne pritrdijo na letvice. Dogodilo se je namreč, da včasih satečev nisva vrnila v oddelek, čebele pa so v trodelnem satniku zgradile cel sat trotovine.

Naslednji korak pri odkrivanju uporabnosti trodelnega sata v čebelarjenju sva preizkusila najprej pri majhnih trisatnih pomožnih družinicah. Take družinice imajo namreč neverjetno gradilno in razvojno moč, če so le dovolj živalne in če jim čebelar hrano še dodaja. Te čebele so potrdile najino domnevo, da bodo v tridelnem satniku brez satnih osnov, vstavljenem med dva zaležna sata, gradile samo satje s čebeljimi celicami. Družinica s primerno »kondicijo« tak sat zgradi, matica pa ga zaleže v tednu dni. Zatem lahko čebelar sat odvzame, na njegovo mesto vstavi nov prazen satnik in čebele iz odvzetega sata omete nazaj v panjček.

Odvzet zaležen sat damo nazaj v dodelavo ali kot okrepitev večji družini.

Zadnjo možnost za rabo trodelnega satnika sva preizkusila na eni od Igorjevih družin v AŽ panju. Tej družini sva prejšnjo jesen odvzela vse zelo staro satje, tako da je bila zazimljena le na manj kot polovici satov, razporejenih deloma v spodnji, deloma v zgornji etaži AŽ panja brez matične rešetke (z distančnim vložkom). Preostali del panja je bil prazen. Igor spomladi družine ni odpiral. Pustil jo je gospodariti s prostorom, kot je hotela. Do rojilne krize (sredi maja) je ta družina s satjem »zazidala« ves prazen prostor panja, to je za več kot 10 satov v AŽ panjih. Trotovine je bilo približno za dva sata.

Pri graditvi brez satnikov je delo seveda zelo težavno, zlasti ko se čebelar odloči izprazniti panj. Ker sati visijo s stropa, je treba vse sate izrazati v panju. Med se cedi, da je kaj. Nekateri deli satov so močno razširjeni in polni pokritega medu.

Igorju je bilo seveda žal, da ni že tisto jesen, ko je družino krčil, vstavil v panj predvidenih tridelnih satnikov z ozkimi trakovi satnih osnov, pritrjenimi pod zgornjo letvico. To pa namerava v prihodnje narediti pri tistih družinah, ki jim bova namenila »sonaravno« obliko čebelarjenja. O tem pa, kot rečeno, pozneje.

Eden od večjih problemov pri svobodni graditvi satovja v panju (brez satnic) je včasih prevelik obseg satja s trotovskimi celicami. Kot kaže, trotovino najmanj grade družine z najmanj satja. Čebele se zavedajo, da morajo najprej zagotoviti dovolj celic za širitev zalege čebel-delavk. Šele nato pridejo na vrsto bolj »luksuzna« opravila in razmišljanje o trotovini. Drugače je, če ima družina v panju že dovolj satja s čebeljimi celicami. Dodani prazni prostor bodo v veliki meri opremile s trotovino, še posebej, če je to v času, ko se nagibajo k rojenju. Posebno pomemben je, kot kaže, tudi čas ali obdobje, ko ustvarjamo v družini prazen prostor. Zgodnja pomlad, ko se čebelar še niti prav ne zaveda potreb in dejavnosti čebel, je za čebele velika vzpodbuda za širjenje gnezda z graditvijo satja, večinoma s čebeljimi celicami.

Seveda pa imamo na voljo še najbolj znano in preizkušeno metodo graditve lepega čebelnjaka satovja. Lotijo se je roji, predvsem roji z mlado matico. Kar spominimo se na čebelarjenje s kranjčiči! Sploh se lahko pri kranjčičih spet marsičesa naučimo in izbrskamo iz pozabe. Trotočina pri kranjčičih sploh ni bila problem. Čebele so jo pač imele, kolikor so jo želele in rabile, čebelar pa ni mislil, da je kaj narobe.

Zaradi svobodne graditve satja v satnikih nam ni treba kupiti satnic. Le-te tudi sicer pogosto niso ustrezne kakovosti, in to niti v materialu (čisti vosek), niti v merah (čebele zahtevajo skrajno matično mero in obliko vtisnjenih celic v satnici, sicer jih po svoje spremenijo), niti v zdravstveni neoporečnosti (ostanki zdravil, klice hude gnilobe . . .). Prav tako nam ni treba kupiti žice za žičenje, žebličkov in napenjalca.

Potrebujemo le nekoliko dopolnjene satnike z dvema dodanima letvicama za bolj ali manj trajno uporabo ter toliko zanesljivo neoporečnih satnih osnov, kolikor jih potrebujemo za ozke (1–2 cm široke) pasove. Te z voskom pritrdimo pod gornjo letvico satnika.

Domala ves vosek, ki ga najlažje in najceneje pridobimo s **sončnim topilnikom**, nam pri sonaravnem načinu čebelarjenja ostaja.

PRIDOBIVANJE MEDU IZ SATJA BREZ TOČILA

V tesni zvezi s tridelnimi satniki (pravzaprav z njihovo pomočjo) je tudi pridobivanje medu brez točila. Omenil sem težave tistih čebelarjev – začetnikov in drugih majhnih čebelarstev, ki nimajo potrebe, še manj pa »računice«, da bi svoje majhno čebelarstvo obremenjevali z nakupom drage čebelarške opreme, kot so točilo, stojalo s posodo za odkrivanje voščenenih pokrovčkov, vilice ali nož za odkrivanje in še kaj. Ti čebelarji morajo za točenje medu prositi čebelarje, ki imajo točilo. To pa je zelo kočljivo, saj s tem svoje in sosedove čebele izpostavljajo prenašanju nalezljivih in nevarnih čebeljih bolezni (huda gniloba . . .).

Zato se moramo osamosvojiti!

Čebelnjak za malo čebelarstvo, last Mihaela Grčarja, v Podgorici pri Ljubljani. Škoda da streha ni povsem skladna, spredaj bi morala biti dvignjena in čebele bi imele več sonca in toplote. Bolj moramo posnemati stare vzore! Foto: M. Debelak

Kazalo je sicer, da so za vselej minili časi čebelarjenja z izrezovanjem satja. Tako so čebelarili vse od pradavnine do izuma premičnega satja pred okoli 200 leti, satnic pred okoli 150 leti in točila pred okoli 125 leti.

Zdaj pa je znova dana možnost tudi za tako (staro) čebelarjenje, vendar na sodobnejši način in v sodobnih panjih. V panjih s tridelnimi satniki brez satnic (samo s trakovi satnic) namreč lahko izrezujemo medene zaloge iz posameznih delov sata, bodisi samo iz enega, dveh ali treh. Tako izrezane satnike vrnemo v panj, pri tem pa ni treba znova pritrdjevati trakov iz satnic pod gornjo letvico satnika – če smo pustili ozek gornji del sata kot vodilo za novo graditev.

Mali čebelar lahko na ta način pri svojih čebelah jemlje med domala kadar koli, razen seveda tedaj, če bi jemanje čebelam očitno škodovalo (npr. ob mrazu . . .).

Seveda pa mora biti v panju dovolj medu, sicer mora čebelar količino odvzetega medu nadomestiti s krmljenjem družine s sladkorno raztopino.

Priznati je treba, da s takim načinom čebelarjenja lahko intenzivno pridobivamo med (in tudi obnožino v satju), in to tudi s satov, ki so delno npr. v enem ali dveh delih, zaleženi. To pa pri običajnem sodobnem čebelarstvu ni mogoče.

Kaj čebelar počne z izrezanim medenim satjem?

1. Uporablja in tudi prodaja ga lahko kot **med v satju**. To je gotovo najbolj zdrav, okusen, privlačen in dragocen čebelji pridelek.

2. Lahko ga izcedi kot **stiskanec ali prešanec** po starih navodilih (kot je npr. opisano v knjigi *Sodobno čebelarstvo* v poglavju *Kako so pridobivali med naši predniki*):

»Medeno satje narežemo na tanke krljle ali ga zmečkamo. Zmečkanino polagamo na gosto sito, da se med odceja v podstavljeno posodo. To postavimo na toplo. Ves med ne odteče sam od sebe. Voščine je treba na koncu še stiskati z rokami ali pa v preši.«

(Se nadaljuje.)

Naši znani čebelarji

NAŠI ZNANI ČEBELARJI – IVAN MAROH

prof. JANEZ MIHELČ

Jugozahodno od Ptuja na obrobju haloških gričev v vasi Tržec živi in čebelarj daleč naokoli znani in cenjeni čebelar Ivan Maroh.

Ivana sem spoznal že pred skoraj dvajsetimi leti. Že takrat je bil eden od največjih pridelovalcev matičnega mlečka v Sloveniji. Zanimivo je tudi to, da so bili v njegovi bližini skoraj vsi večji slovenski pridelovalci matičnega mlečka, kot so Pislak, Trafela, Božičko, Vedlin, in vsi so mleček prodajali Medexu v Ljubljani. Že to pove, da so bili čebelarji s tega območja zelo napredni in da so ti kraji zibelka velikega števila izvrstnih slovenskih čebelarjev. K temu je pripomogla tudi bogata tradicija ptujskih čebelarjev, še zlasti pa nekoč bogata ajdova pasišča, na katera so čebele vozili med obema vojnama in celo že pred letom 1914 tudi čebelarji iz Ljubljane, Vrhnike in številnih drugih krajev. Žal je na bogate ajdove paše, na katerih so čebelarji avgusta napolnili vse posode z dišečim ajdovcem in še ga je v panjih ostalo toliko, da čebel ni bilo treba krmiti za zimsko zalogo, ostal le lep spomin. Danes se številni čebelarji sprašujejo, zakaj se je to zgodilo. Gotovo je del odgovora v tem, da so tedaj ajdo sejali na velikanskih površinah, zdaj

pa le tu in tam še lahko vidimo kakšno njivico, pa še na teh majhnih površinah ajda skoraj ne medi več. No, ajda je delno zamenjala ogrščica, vendar ta, žal, ne daje tako cenjenega medu kot ajda.

Seveda je Ivan že kot mlad bister fantič opazoval čebelarje, še posebno rad pa je zahajal k nekoliko bolj oddaljenemu sosedu in opazoval čebele, ki so neutrudno nosile cvetni prah in medicino. Zelo ga je mikal med, saj je bil zelo sladkosneden, to pa za tiste čase, ko so otroci dobili kaj sladkega le nekajkrat na leto, ni bilo nič čudnega. Nekoč je zaradi svoje sladkosnednosti dobil tudi nekaj klofut, saj se je posladkal z medom, ki ga je oče skrbno hranil za posebne priložnosti. In že tedaj je verjetno v njegovi notranjosti dozorel sklep: »Tudi jaz bom čebelar in imel bom čebele, da se bom lahko posladkal z medom po mili volji.«

Ivan se je rodil leta 1928 na gradu Turnišče, kjer sta služila njegova mati in oče. Oče je bil konjar, to pa je bil tudi že Ivanov ded. V družini je bilo devet otrok, od teh so trije umrli, tako da jih je ostalo še šest. Pozneje je oče prevzel viničarijo, a ni imel sreče. Človeška nevoščljivost je bila premočna, saj so jim ljudje, ki so želeli isto viničarijo, zažgali hišo in hlev, tako da

so si rešili le gola življenja. Vse, kar jim je ostalo, je bila »žrmlja«. A to še ni bil konec nesreč, pogoreli so še dvakrat. Vedno jim je pomagal lastnik viničarjev, ki ga je Ivan ohranil v lepem spominu. Ko je bilo Ivanu dvanajst let, se mu je uresničila velika skrita želja: oče je v votlem kostanju v gozdu našel roj čebel. Ivan je bil na paši. K njemu je prišel oče in mu povedal, da je našel čebele. Vedel je, da so čebele Ivanova velika želja. Seveda bi bil najraje kar s paše stekel po čebele, a moral je še malo počakati. Oče je dobil logarja, ki je odkazal kostanj za posek in nato sta se lotila dela. Kostanj so posekali in odžagali votli del, v katerem so bile čebele. Žrelo sta seveda prej dobro zamašila s cunjjo. Ker pa sta žagala preveč skupaj, sta na drugi strani spet prišla do čebel, vendar se je Ivan hitro znašel. Luknjo je pokril s predpasnikom in tako so bile čebele varno spravljene v votlem deblu. Doma sta čebele z dimom pregnala iz debla v slamnat koš. Bila je že paša in čebele so v košu hitro zgradile satje. Ker si je Ivan močno želel, da bi postal pravi čebelar, je želel hitro pomnožiti število družin. Težko je čakal, kdaj bo izletel prvi roj. Nekega vročega dne pa je poskočil od veselja, saj je zagledal velik »roj«, čebel, ki je visel z brade panja. Ves iz sebe je tekel po očeta in med potjo vpil: »Roj je, roj je!« Ko si je oče ogledal Ivanov »roj« se je nasmejal, pojasnil mu je, da je roj šele takrat, ko čebele odletijo iz panja z matico in se usedejo na eno od dreves v bližini. Seveda si je Ivan v svoji veliki želji po rojih zadevo razlagal po svoje, mislil si je, kaj če bi čebelam malo pomagal, da bi odletele z brade in se usedle na kakšno vejo. Tako je začel »umetno izrojevati čebele«. Vzel je slamnat pehar, z njim zajel čebele, ki so visele z brade, in jih metal v zrak. Bil je močno začuden, ker pri tem delu ni imel uspeha, saj so čebele vedno letele nazaj na brado in se nikakor niso hotele usesti na bližnje drevo. Takrat je spoznal, da se bo moral o čebelah še veliko naučiti. Še danes se nasmehe, kadar se spomni tega dogodka in začetkov čebelarjenja. Žal se je kmalu začela druga svetovna vojna, ki je vplivala tudi na Ivanovo čebelarjenje. Po vojni pa so ga poslali

na tečaje za čebelarje v Ljubljano. To je bilo odločilno, da se je odločil postati poklicni čebelar. Leta 1948 pa je moral k vojakom v Niš. Na ta čas nima lepih spominov, saj je bila vojaščina v tem času kruta zadeva. Doma je pustil nekaj košev čebel. Ko se je vrnil domov, je čebele iz košev preselil v nove AŽ panje. Ponudila se mu je priložnost, da se je kot poklicni čebelar zaposlil na državnem kmetijskem posestvu v Podlehniku, kjer so imeli tudi 150 panjev. Ponudbo je sprejel, vendar so ga kmalu prestavili na državno posestvo v Kočevje, kjer so tudi imeli čebele. Že kmalu pa se je spet vrnil na posestvo v Podlehniku. Ko so ustanovili podjetje Agromel, so mu priključili tudi celoten čebelarski obrat. Tako je tudi Ivan postal uslužbenec Agromela. Kot poklicni čebelar pri Agromelu je že leta 1961 začel pridobivati matični mleček. Še z nekaterimi drugimi čebelarji iz Agromela je bil pionir na področju pridobivanja matičnega mlečka v Sloveniji. Po propadu Agromela leta 1966 pa se je odločil, da začne »na svoje«, z zasebnim čebelarstvom. Povečeval je število čebeljih družin in kmalu je bilo v njegovem čebelarstvu štiristo AŽ panjev. Pomagal si je s posojili, pa tudi sicer je bila cena mlečka tedaj tako ugodna,

Ivan Maroh pri panjih, ki jih je podaril hrvaškim čebelarjem.

da mu je omogočila širjenje čebelarstva, še zlasti po letu 1973, ko je postal delavec na domu pri podjetju Medex.

Da je Ivan dober čebelar, dokazuje tudi to, da je že leta 1970 začel matični mleček pridobivati v medišču, in to kljub temu, da je bila matica v plodišču. Kot pravi sam, tega do tedaj ni delal še noben čebelar. Pravzaprav je ta postopek nekaj časa veljal za veliko skrivnost v tehnologiji pridobivanja matičnega mlečka. Kljub temu je ta način kmalu postal znan, tako so začeli delati vsi pridelovalci matičnega mlečka, pozneje pa tudi vzrejevalci matic. Lani je minilo trideset let, odkar Ivan pridobiva matični mleček, to pa mu je tudi omogočilo poklicno čebelarjenje. V teh letih je pridelal veliko mlečka in ga povečini prodal Medexu v Ljubljani. To mu je omogočilo tudi velik razvoj, saj so bili zaslužki precej veliki.

Ivan se rad spominja lepih dogodkov iz časov svojega čebelarjenja, med njimi še posebej medenja leta 1957, ko je bila v Podlehniku letina stoletja. Medilo je vse in celo od kostanja je medicina kar kapljala, tako da je bila podrast polita z njo, pravi Ivan in oči mu veselo zažarijo. Leta 1986

se je upokojil, čebelarstvo pa je prevzel njegov sin, ki je izučen za mizarja. Tako se tradicija v družini nadaljuje. Žal pa je čebelarstvo zdaj v krizi in tako ima Ivanov sin težave s prodajo čebeljih pridelkov, pa tudi z odkupnimi cenami, saj le-te ne pokrivajo pridelovalnih stroškov. Oba sicer upata, da bo kriza minila, zavedata pa se, da bo treba čebelariti drugače in se prilagoditi razmeram, ki čebelarje silijo, da čimveč pridelkov prodajo neposredno potrošnikom. Letos je bil zelo zadovoljen z akacijevo pašo. Težave pa ima s poapnelo zalego. Pri pridelavi matičnega mlečka so te še večje, ker čebelar redno odvzema zalego in s tem razdira homogenost čebeljega gnezda.

Ivan je dejaven tudi v domačem čebelar-skem društvu in vedno se rad udeležuje sestankov. Kljub temu pa je njegove čebele pred leti zdesetkala varoza, saj je ni jemal dovolj resno in ni poslušal nasvetov strokovnjakov. Sam pravi, da je bila zanj to dobra šola. Pozimi s sinom izdelata tudi nekaj panjev, te pa proda domačim čebelarjem. Želi si predvsem zdravja, ki ga ni nikoli preveč, to pa mu želimo tudi mi. Še dolgo naj uživa v čebelarjenju!

Izkušnje naših čebelarjev

KAKO PRI NAS KUHAMO VOŠČINE

IVAN KRAJNC

Eden od pogojev uspešnega čebelarjenja je, da imamo dober in čist vosek, iz katerega lahko čebele izdelajo lepe satnice.

Ko sem začel čebelariti, sem kupoval satnice pri podjetju, vendar sem kmalu ugotovil, da vosku dodajajo parafin. Pozneje mi je kuhal voščine in izdeloval satnice znanec čebelar, vendar so čebelarji tudi njega zasačili, da je iz Italije v nahrbtniku nosil parafin. Torej ista pesem. Čebele so mi torej kvarile dodane satnice, tako da je bilo trovine po satju, poleg drugih nevšečnosti, na pretek. Uvidel sem, da moram sam prijeti za delo in sam kuhati voščine ter vlivati satnice, če hočem imeti

v panjih lepo izdelano satje z malo trovine. Končno pa kuha voščin in izdelava satnic ni poceni, posebno ne za čebelarja začetnika z majhno plačo in veliko željo po razširitvi svojega čebelarstva.

Tako sem v Ilirski Bistrici od dediča Antona Žnideršiča kupil staro Žnideršičevo prešo, ki jo uporabljam še danes. Od takrat kuhamo voščine doma. Tudi prvo cementno prešo za vlivanje satnic sem kupil istega leta in se tako pri izdelovanju satnic povsem osamosvojil. Kuhanja voščin in izdelovanja satnic sem se hitro naučil, tako da sem kar dve desetletji kuhal voščine in izdeloval satnice čebelarjem od Palmanove

do Čedad v Italiji in vse do Karlovca in Pulja. Z ženo sva v prostem času, največ ponoči, izdelala na stotine kilogramov satnic in prekuhala neznanske količine voščin. Vendar ne zastoj. Z marljivim delom je prišlo v hišo blagostanje. Tri hiše, lepo posestvo, 300 panjev čebel in izobraženi otroci je bila nagrada za najin trud.

Pozno jeseni moramo satje pobrati iz medišč. Zatem staro satje in satje s trovino ločimo od dobrega in še uporabnega. Seveda lahko odstranimo le toliko satov, da nam jih bo prihodnje leto ostalo dovolj za medišča, in to tudi ko prištejemo število satnic, ki jih bomo dali čebeljim družinam v graditev.

Kuhamo navadno pozno jeseni ali zgodaj spomladi. Če imamo toplo staro kuhinjo ali prostor, v katerem se npr. kuha žganje, ne bo nič narobe, če se tega dela lotimo tudi pozimi, posebno če ni ostrega mraza.

Tri dni pred nameravanim kuhanjem damo sate, izrezane iz satnic, v veliko posodo in jih zalijemo z deževnico. V tem času se morajo srajčke v celicah namočene satja dobro namočiti, sicer se pri kuhanju celic napijejo tekočega voska, tako da ga pridelamo veliko manj.

Po treh dneh damo namočene voščine v položene lonce. Vse skupaj zalijemo z vodo in zavremo. Pred stiskanjem morajo voščine najmanj 20 minut, lahko pa tudi pol ure, zelo počasi vreti.

Prešo položimo na primerno kad ali na veliko vedro, v katerega natočimo vedro mrzle vode. Naša preša ima na dnu rešetko, zato prekuhana voda s tekočim voskom pada v spodnjo posodo. V notranjosti preše naredimo iz slame gnezdu podoben prostor, vanj pa potisnemo v vročo vodo namočeno vrečo. Ta mora biti tako široka, da pri stiskanju ne počí. Vreča se mora toliko razširiti, da sprejme nalivajočo vsebino. Končno žakelj z ene strani obesimo na dva žeblija, zabita na ogrodje preše. Ko je vse pripravljeno, z zajemalko s prekuhanimi voščinami napolnimo vrečo. Zatem pritrjeni del vreče snamemo z žeblijev, stisnemo konce skupaj, vrečo pa zavijamo, dokler gre, in s tem stiskamo njeno vsebino. Voda in vroči vosek hitro odtekata in gmota se

Kuhanje voščin je kar zahtevno delo.

toliko stisne, da lahko prešo pokrijemo. Že pred tem smo seveda zaviti del vreče potisnili v sredino pod pokrov. Nato začnemo hitro vrteti vitlo in počasi stiskamo vsebino preše. Vroča voda in vosek odtekata v kad pod prešo. Čez nekaj časa prenehamo, da se gmota malo umiri, nato stiskamo naprej. S presledki stiskamo tako dolgo, da voda in vosek niti po kapljicah ne tečeta več v kad. Takoj ko prenehamo stiskati, odvijemo vitlo in iz vreče stresemo tropine v primerno posodo. Tropine prekuhamo še drugič. Pri drugi kuhi in stiskanju dobimo sicer veliko manj voska, vendar se nam tudi to delo splača. Drugič prekuhane tropine po stiskanju posušimo in jih naslednjo sezono porabimo za kurjavo pri kuhanju voščin. Seveda pa jih lahko pokurimo tudi drugače.

Po končanem stiskanju pospravimo prešo in drugo orodje, vso gmoto pa pustimo v kadi do drugega dne, ko se vse skupaj dobro ohladi. Naslednji dan po vrhu pobereмо vosek in ga damo v položene lonce. Z malo vode vsebino zavremo in precedimo v položene lonce. Posodo ovijemo s toplo krpo, da pri počasnejšem strjevanju vosek ne razpoka.

Čez nekaj dni dobimo zlatorumen kobar voska. S spodnje strani ga še očistimo umazane usedline.

Vsa posoda, ki jo uporabljamo, mora biti položena (emajlirana). Na preši ne sme biti nobenih kovinskih delov, ki bi lahko prišli v stik z voskom. Če se bomo tega držali, bo vosek vedno zlatorumen.

KARTON ZA DODAJANJE PRENOSNE MATIČNICE NA DNO AŽ PANJA

RUDI ROJINA

Čebelarjem želim na kratko opisati postopek, po katerem sam dodajam družini iz prenosne matičnice mlado oplojeno matico. Postopek je nekoliko drugačen kot ponavadi, vendar je uspeh zelo dober.

Na prednjem koncu toliko zavijamo rob, da lahko karton potisnemo pod palice, na zavihani rob pa s spenjačem pritrdimo širši notranji del škatlice za vžigalice. Tudi dno škatlice pritrdimo na karton, to je na nasprotni širši del, ki je izravnani.

Matičnico delno odstrižemo pri sladkor-nem testu, na odprtino pa damo ozek trak satnice. Pritrdimo jo spredaj, približno 2 cm od zavihanega roba, in tudi zadaj, da se ne premika.

Dodano medeno testo (3/4 sladkorja, 1/4 kostanjevega medu) damo med zavihani rob kartona in trakom satnice, pritisnjene na matično odprtino. Škatlica preprečuje, da bi se testo prehitro razlezlo.

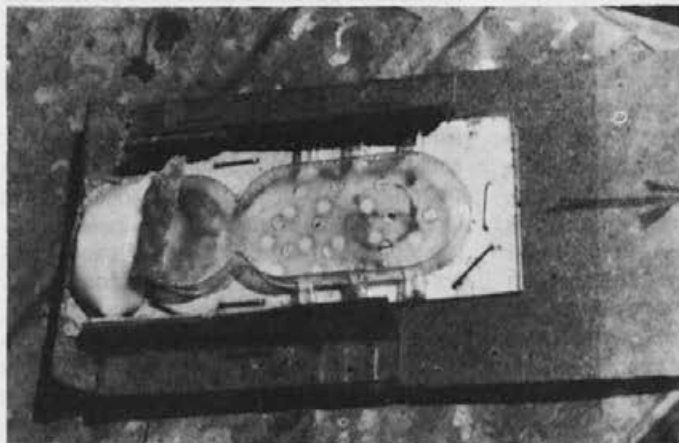
Na zadnji del kartona nakapamo nekaj kapljic (3–5) olja nageljnovih žbic – dobimo ga v lekarni.

Tako pripravljen karton pustimo v panju pred okencem približno pol ure, v tem času pa se matica in čebele umirijo. Spodnjega okenca ne odpiramo in tako ne razburjamo družine. Na okencu odstranimo samo spodnjo zaporo. Zvečer potisnemo karton v panj, in sicer tako, da je približno 20 cm pod odkrito ali že pokrito zalego. Spodnjo zaporo spet pritrdimo na okence.

Matice se dodajajo na toliko načinov, kot je čebelarjev. Družina mora biti brez matice in matičnjakov od 6–12 ur oziroma 8–9 dni po odstranitvi stare matice.

Pokojni oče je že pred 30 in več leti matice dodajal s pomočjo kartona. Če matica ni bila sprejeta, ni bil kriv karton, ampak čebelar sam.

Pomembno je, da po vstavitvi matičnice družino pustimo pri miru 7–9 dni.

Matičnica in karton, s katerim jo potisnemo proti sredini dna AŽ panja. Foto: J. Mihelič

Bolezni čebel

HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE TUDI V NAŠIH ČEBELNJAKIH

Huda ali ameriška gniloba čebelje zalege je ena najstarejših čebeljih bolezni. Je zelo nalezljiva in povzroča odmrtnje čebelje družine.

Povzročitelj hude gnilobe čebelje zalege je mikroskopsko majhna bakterija *Bacillus larvae*. Zelo odporne oblike bakterij, imenovane spore, najdemo na stenah panja, na čebelarškem priboru, na čebelarjevih rokah, v medu in drugod. Ko spore, stare do tri dni, pridejo v prebavila čebelje ličinke, se začnejo razmnoževati, ličinka pa propade. Že ena sama spora *B. larvae* zadostuje za okužbo en dan stare ličinke. LD⁵⁰ *B. larvae* za en dan staro ličinko je 35 spor.

Pojavljanje bolezni

Huda gniloba čebelje zalege je zelo nalezljiva čebelja bolezen in se v čebelji družini najhitreje širi v času razvoja družine. Najdemo jo lahko v vseh letnih časih, ker povzročitelj miruje in v določenih pogojih čebelar sam lahko povzroči izbruh bolezni. Najpogostejši viri za izbruh bolezni so nakup starega satja, nerazkuženi panji in

pribor, spore povzročitelja pa v družino lahko prinesejo tudi čebele roparke.

Ugotavljanje bolezni

Hudo gnilobo čebelje zalege lahko ugotovimo na podlagi pregleda spremenjene čebelje zalege in laboratorijske analize vzorca.

Huda gniloba čebelje zalege na Gorenjskem

V letošnjem čebelarškem letu smo hudo gnilobo ugotovili v devetnajstih čebelarstvih, in sicer tako v najmanjših čebelarstvih kot tudi v prevoznih čebelnjakih.

Od 277 družin je bilo 130 družin okuženih s hudo gnilobo različne stopnje.

Najpogostejši načini zdravljenja hude gnilobe so neškodljivo uničenje okuženih družin, pretresanje čebel na satnike razkuženih panjev in preventivno zdravljenje. Ko smo v zdravljenih čebelnjakih preverili stanje, nismo ugotovili ponovitve bolezni.

Z analizo pojavljanja bolezni smo ugotovili, da v vsakem okolju obstaja neko ža-

Zažiganje okuženega satja ob čebelnjaku. Foto: A. Grenc.

Jama, kjer zažigamo satje, okuženo s hudo gnilobo, mora biti dovolj globoka. Foto: A. Gregorc

rišče bolezni. Nekdo je iz žarišča bolezni celo prenašal staro satje.

Kaj lahko čebelar stori sam?

Številni primeri pojavljanja hude gnilobe čebelje zalege in velika gospodarska škoda potrjujejo predvsem potrebo po izobraževanju čebelarjev. V čebelarških društvih naj k predavanjem in k drugim dejavnostim pritegnejo čim več čebelarjev. Tako bomo vsi potencialni prenašalci bolezni bolj pozorni na spremembe ali nepravilno vedenje naših čebel. Vsak čebelar je zadolžen predvsem za svoje čebelarstvo.

Rakuževanje panjev in pribora ter nakup higiensko neoporečnih satnic

Čebele moramo redno pregledovati. Po-

trebo po pregledih prevoznih čebelarstev narekujejo izkušnje, kajti če ugotovimo hudo gnilobo, odkrijemo le vrh ledene gore ali pa celo morebitno žarišče bolezni v drugih okoljih.

Uporabo zdravil, predvsem antibiotikov, naj pri čebeljih boleznih nadzira veterinar, saj si moramo prizadevati za higiensko neoporečne čebelje pridelke.

Huda gniloba čebelje zalege je za čebelarstvo pomembna bolezen, zato bomo o pojavljanju, preventivnih ukrepih in drugi problematiki v prihodnjih številках Slovenskega čebelarja še pisali.

REŠIMO NAŠO ČEBELO

LOJZE LIČEN

Kljub organiziranemu zatiranju hude gnilobe čebelje zalege, se ta bolezen zadnja leta še vedno vztrajno širi. O nekaterih verjetnih vzrokih za to imam svoje mnenje, ki ga do zdaj nisem razglašal. Ob gledanju druge videokasete o čebeljih opravilih pa sem se odločil, da o tem problemu nekaj napišem.

Pred leti sem bil dalj časa zaposlen v zdravstvu, zato mi je znano osnovno načelo, ki se ga morajo držati zdravstveni delavci, kadar imajo opravka s kužnimi boleznimi. V nobenem primeru namreč ne smejo postati bacilonosilci – torej prenašalci povzročitelja bolezni.

Leta 1953 sem se udeležil enotedenskega tečaja za čebelarske preglednike v Ljubljani. Sat, okužen s hudo gnilobo, smo lahko »v živo« opazovali v stekleni škattli. Na predavanjih so nas učili, da moramo za saniranje celic uporabljati primerno oblikovano iglo, ki jo pred uporabo in po njej ožgemo na gorilniku. Ta način preverjanja obolelosti za hudo gnilobo čebelje zalege smo potem uporabljali še več let.

Sčasoma pa so prišli v rabo zobotrebci. Ti so seveda namenjeni enkratni uporabi, kar velja tudi za saniranje celic pri iskanju hude gnilobe. Kje ti zobotrebci končajo po uporabi, je drugo vprašanje. Bojim se, da

Čebelnjak našega rojaka v Venezueli, kjer imajo tudi probleme s hudo gnilobo.

pogosto tudi v žepu kake bele halje. Odpornost spor povzročitelja hude gnilobe poznamo, saj je že Anton Janša učil, da širjenje gnitja satja ustavi le ogenj. Kaj se torej dogaja s sporami, ki so prišle v stik z delovno obleko? Vemo, da jih pranje ne uniči, kvečjemu le razširi. Korak do nove okužbe je torej zelo kratek.

Poglavitno pravilo, ki bi se ga morali držati vsi pregledovalci čebel, je, da vstopajo v čebelnjake čisti in takšni iz njih tudi odhajajo. Kadar pride do okužbe čebel s hudo gnilobo, moramo poskrbeti, da čebelar ne postane prenašalec spor. Zato moramo pripraviti 2- odstotno raztopino lužnega kamna (Na OH) in čisto vodo za izpiranje.

Že na začetku sem omenil videokaseto, ki jo je izdala ZČDS, Čebelarjeva opravila – drugi del. Moti me zlasti sporočilo kadra, ki prikazuje ugotavljanje prisotnosti hude gnilobe čebelje zalege. Naj naštejemo nekaj poglobitvenih napak:

- Čebelar po odprtju sumljivega panja odloži okence na panje, namesto na papir.

- Čebelar nosi rokavice, oseba v beli halji (verjetno veterinar), ki z njim pregleduje, pa je brez njih.

- Omenjena oseba z lesenim koničastim predmetom (zobotrebcem) prebada zaležene celice. Na predmetu je opazna lepljiva snov – znak hude gnilobe. Ni jasno, kje konča predmet, s katerim omenjena oseba prebada celice, čeprav bi bilo nujno povedati, kako ga varno uničimo.

- Oseba v beli halji zatem z golimi ro-

kami prenese okužen sat na časopisni papir, ga zavije in pove, da moramo zavitek poslati v veterinarski laboratorij na pregled. Nujno bi bilo trreba povedati, da moramo zavitek zaščititi in ga zaviti v tršo lepenko, in sicer zato, da se med prevozom ne bi poškodoval.

- Zasledil nisem niti besede o kakršnem koli razkuževanju rok, škornjev, rokavic in pribora.

Vse, ki so videli omenjeno videokaseto oziroma sporen kader, opozarjam, da naj ne ravnajo tako, kot priporočajo avtorji.

Naj ob tej priložnosti opozorim še na drugo nepravilnost, do katere prihaja ali je prihajalo v trgovini s čebelarskim priborom v Ljubljani. Tam v zameno s satnice odkupujejo tudi vosek. Pred leti sem tu prodal nekaj doma stopljenega voska. Trgovka ga je vzela v roke, vendar pri tem ni uporabila rokavic. Preverila je njegovo vrednost, ga stehtala in po opravljenem postopku nadaljevala delo za pultom trgovine. O umivanju ali razkuževanju rok ni bilo sledu, kljub temu da je znano, da doma stopljen vosek lahko vsebuje spore povzročitelja hude gnilobe. Postopek prevzema voska se ni spremenil niti po mojem opozorilu pri pristojnih službah.

Prostor, v katerem sprejemamo vosek, mora biti ločen od tistega, v katerem prodajamo satnice in čebelarsko opremo. Tudi osebe mora biti s problemom seznanjeno in se mora držati reda. Če ne bomo ravnali samozaščitno in bomo pri okužbah s hudo gnilobo še naprej postopali nepravilno,

bomo v nekaj letih s to boleznijo morali živeti, kot živimo danes na primer z varozo ali poapnelo zalego. Spomladanski pogači in jesenskemu krmljenju bi morali vedno dodati tudi antibiotike. Kakšna bi bila potem kakovost slovenskega medu, pa si lahko le mislimo.

Predlagam, da bi pod pokroviteljstvom

ZČDS ustanovili komisijo, ki se bo ukvarjala izključno s problematiko hude gnilobe čebelje zalege in pripravila jasno strategijo boja proti tej bolezni. Prav bi bilo, da bi v tej komisiji sodelovali tudi strokovnjaki s področja medicine in bakteriologije.

Honorarju za prispevek se odrekam v korist ZČDS oziroma boja proti tej bolezni!

Pesmi o čebelah

NASLEDNIKA NI

Ko lipa cveti
in smreka medi,
vdiham opojne vonjave.
Čebele šume,
v okolje lete
nabirat' darove narave.

V vseh panjih vrvi,
zamolklo buči,
v njih sivih mladice je nabito.
Ulnjak ves dehti,
srce mi vzkipi,
ko vidim satovje pokrito.

Med v satju trdi.
Zelo se mudi
pospraviti žetev bogato.
Če zdaj zamudim,
medu ven ne dobim,
prišel bom v veliko zagato.

Brez mreže ne gre,
preveč pikov je,
ko delavkam svojim med kradem.
Znoj sili v oči,
po hrbtu polzi,
v vročini neznosni zavest izgubim.

Točilo brni,
se hitro vrti,
dišeči med teče iz pipe.
In žena hiti,

nož tanek vihti,
odpira lončke pokrite.

En sodček bo poln,
a to ni zastoj.
Uspeh je garaškega dela.
Ta najslajši sad
je zdravja zaklad,
plod združenja človek-čebela.

Žal, gozd se suši,
že slabše medi.
Klonila je prva jelka,
smreka rjavi
in kostanj trohni.
Bo konec meden'ga pridelka?

Tudi ajde več ni.
Če je, ne medi.
Mar svet je postavljen na glavo?
Ne! Človek skrbi
in vse naredi,
da čimprej uniči naravo.

Najbolj me skrbi,
ker naslednika ni,
ki želel bi se naučiti,
to strast, ta opoj,
ves trud in ves znoj
v čebelje pridelke preliti.

Anton Kobolt

Iz tuje literature

HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE

J. P. Faucon, Laboratoire de pathologie des petits ruminants et des abeilles, 63,
Avenue des Arenes, Nice

Prevedel in priredil: prof. dr. J. Senegačnik

(Nadaljevanje)

4. Ličinke so gosto tekoče in se držijo stranskih sten celic (ne tako kot pri poapneli zalegi, kjer jih je mogoče izvlačiti – op. prev.). Te ličinke tvorijo rjavo-črno maso. To je najbolj očiten znak hude gnilobe. Če v to maso vtaknemo vžgalico ali zobotrebec, potegnemo ven precej raztegljivo maso.

5. Ličinke so v stanju testa – pastozne ličinke. Ko se raztegljiva masa suši, počasi izgublja prožnost, nastaja pa testu podobna masa.

6. Pojavijo se kužne krastice oz. skorjice. Ko se vtekočinjene ličinke posušijo, se spremenijo v tenko rjavkasto kožico, ki se tesno prilepi na steno celice. Take krastice vsebujejo samo spore, v eni sami celici pa jih je tudi do dve milijardi in pol. Pri hitrem pregledu krastice težko opazimo, so pa pomembne zaradi prenosa oziroma širjenja bolezni.

PROGNOZA

Ameriška gniloba, po naše tudi čebelja kuga, je zelo huda in zelo kužna bolezen čebelje zalege. Ker spreminja oziroma znižuje splošne pogoje odpornosti, uniči družine, če čebelar ne posreduje. Težke epidemije so se do zdaj pojavljale v različnih predelih sveta, med drugim tudi na Havajih, v Franciji in drugod. Prišlo je do velikih izgub čebeljih družin, to pa je čebelarje prisililo v temeljito ukrepanje.

POSTOPEK S PANJI

Zdravljenje ameriške gnilobe poteka v štirih fazah. Vse so zelo pomembne, če hočemo ustaviti bolezen in preprečiti, da se ne bi vnovič pojavila.

Predhodni ukrepi:

1. Žveplanje ali združevanje družin

Družine, ki imajo malo čebel in si očitno ne bodo opomogle, zažveplamo ali pa jih združimo z drugimi obolelimi družinami, nato pa jih zdravimo.

2. Sežig

Zažveplane družine, panje v slabem stanju in okuženo zalego sežgemo.

3. Priprava zdravilnega postopka

Zdravimo vse družine – bolne in tiste brez kliničnih znakov bolezni. Čebelar mora poskrbeti, da jih bo čimprej in v kar najboljših pogojih začel zdraviti.

4. Priprava na pretresanje čebel

Antibiotiki, ki jih uporabljamo za zdravljenje ameriške gnilobe, so bakteriostatiki in na spore ne učinkujejo. Pri panjih s kliničnimi znaki bolezni, moramo fazo rezistence (tj. spore oziroma okužbo z njimi) preprečiti s pretresanjem čebel v dezinficiran panj s satnicami ali (zanesljivo) neokuženim satovjem. Čebelar bo zato poskrbel za ves potreben inventar, tj. za drug, nov ali pa razkužen panj in satovje.

5. Priprava dezinfekcije

Vse okuženi in tudi sumljivi material shranjujemo posebej, da ga kasneje razkužimo, če je to mogoče.

6. Postopek zdravljenja

Vse družine, ki jih zdravimo, dobijo v sedemdnevni presledki trikrat zapored zdravilo v obliki sladkorne raztopine 1 : 1 ali pa s sladkorim prahom. Zdravila so naslednja:

a) Tetraciklin klorhidrat ali oksitetraciklin:

0,3 g aktivne snovi na pol litra ali na liter sladkorne raztopine pokladamo trikrat zapored v tedenskem presledku. Namesto sladkorne raztopine lahko družine in čebele na satovju zaprašujemo s sladkorim prahom, ki vsebuje 0,5 g aktivne snovi na 100 g sladkorja v prahu. Tudi zaprašujemo trikrat zapored v tedenskem presledku.

b) Tu in tam se še uporablja sulfatiazol: 1 g

na liter sladkorne raztopine na panj, trikrat zapored v presledkih po en teden. Zdravilo temeljito zmešamo s sladkorno raztopino ali sladkorjem v prahu tik pred uporabo. Ti podatki veljajo za količino aktivne snovi v dozi, ob tem pa moramo

upoštevati podatke o koncentraciji aktivne snovi v zdravilu samem. Zdravimo v brezpašnem obdobju, držati pa se moramo predpisanih doz, da ostanki antibiotika morda ne pridejo v med.

Poudariti je treba, da je preventivno zdravljenje brez pomena. Uporabljeni antibiotik (bakteriostatik) zavira razvoj vegetativnih oblik in na spore ne deluje. Zdravljenje je torej učinkovito le, dokler traja, in en ali dva tedna po zadnji uporabi. Zato tudi ne preprečuje vnovičnega okuženja, do katerega bi prišlo od zunaj, niti ne vnovičnega samookuženja, če nismo poskrbeli za odstranitev sporulirane faze.

c) Pretresanje čebel opravimo tik pred pokladdanjem drugega obroka zdravilnega sirupa, tega pa seveda damo v novi (oziroma razkuženi) panj. Uspeh pretresanja je odvisen od natančnosti priprave in izvedbe.

Postopek opravimo sredi dneva, ko so čebele polno zaposlene, da rajši prihajajo v svoje novo bivališče. Okuženi panj postavimo na stran, približno meter stran od mesta, kjer je stal, na njegovo mesto pa postavimo novi ali razkuženi panj z novimi oziroma zdravimi satovjem (to velja za nakladne panje, pri AŽ panjih je to – ob legi panjev v drugi ali tretji vrsti – seveda bolj zapleteno – op. prev.). Zemljo pod panjem in v okolici je priporočljivo zažgati, da se razkuži. Med oba panja vložimo veliko polo papirja, tako da bo papir pokrival vzletno desko panja, naseljenega s pretreseno družino. V bližini pripravimo veliko plastično vrečo za smeti in vanjo shranjujemo okuženo satovje.

Okuženemu panju najprej odstranimo pokrov in ga otresemo na papir. Isto storimo s satji, z ohišjem panja in z dnom. Pazimo, da čebele nimajo dostopa do kužnega materiala v vreči. V novonaseljeni panj zatem nalijemo drugi obrok zdravilne raztopine. Ko so vse čebele v panju, odstranimo okužene ostanke in drobir s papirjem vred. Vse skupaj damo v vrečo, nato pa vrečo na primernem kraju zažgemo. Ogrodje panja, če je še uporabno, razkužimo s plamenom, enako tudi delovni pribor. Roke in rokavice razkužimo z razkužilom, npr. z javelsko vodo, tj. raztopino natrijevega hipoklorita z dodanim detergentom tespol. V Sloveniji je zdaj v prodaji novo razkužilo tesportal, opisano pa je bilo tudi v Slovenskem čebelarju – op. prev.

njo pomlad. Po zdravljenju panjev ne smemo mešati z drugimi panji.

3. Različni ukrepi lahko znatno pripomorejo k preprečevanju hude gnilobe.

4. Čebelar naj ima močne družine z mladimi maticami. Izogiba naj se različnim napakam pri oskrbi, zlasti še pomanjkanju hrane.

5. Čebel ne smemo hraniti z medom neznanega izvora. Prav tako je potrebna previdnost, ko menjamo satovje ali ga prestavljamo iz panja v panj.

6. Čebelar naj občasno delovni pribor in čebelnjak razkuži z učinkovitimi razkužili.

7. Novo kupljene družine naj bodo določen čas v karanteni.

8. Previdni moramo biti tudi pri sprejemanju divjih rojev.

Le redkokdaj naletimo na čebelnjak, ki bi bil v celoti okužen s hudo gnilobo, saj čebelarji določene znake bolezni še pravočasno opazijo in nato ukrepajo. Običajno se zgodi, da zbolijo le nekaj družin. V takem primeru je zdravljenje najbolj učinkovito, če bolne družine uničimo, druge pa preventivno zdravimo. Po drugi strani pa ne smemo pozabiti čistilne vloge, ki jo ima (v panju) čebela. Zaradi čiščenja svojega bivališča in zaradi bakteriostatičnih lastnosti različnih panjskih pridelkov lahko bolezni s pomočjo bakteriostatikov iz dodanega sirupa v najkrajšem času izgine.

Znani so tudi čebelarji, ki se zadovoljijo s tem, da satovje zaprašujejo s sladkornim prahom z antibiotikom. Čebel ne pretresajo, odstranjevanje kužnega materiala pa prepuščajo svobodni presoji čebel. Včasih čebelarji odstranijo sate z okuženo zalego in jih uničijo, ostalo satovje pa zaprašujejo z antibiotičnim sladkornim prahom, kar je vsekakor boljše.

Ti postopki vsekakor dajejo določene rezultate, vendar mora biti čebelar pazljiv. Znaki bolezni pogosto za nekaj časa izginejo. Ob čiščenju celic se spore prenašajo sem in tja, s tem pa je seveda dana možnost vnovične okužbe.

Časovna shema zdravljenja

D	D + 7	D + 14
Prvo pokladdanje zdravilne raztopine ali zapraševanje	Pretresanje in drugo zdravljenje ali zapraševanje	Tretje zdravljenje ali zaprashivanje

ZAŠČITA PRED HUDO GNILOBO IN DRUGI UKREPI

1. Prijava bolezni veterinarski službi.
2. Nadzor in kontrola po zdravljenju ter nasled-

Praktično zdravljenje gnilobe čebelarje zalege

ga ne uporabljajo več.

Aktivna snov	Ameriška gniloba	Evropska gniloba	Uporaba – doziranje na panj
Tetraciklin-klorhidrat	+	+	0,3 g aktivne snovi na liter sirupa 1:1 3 x v presledkih po en teden ali
Oksitetraciklin	+	+	0,5 g aktivne snovi na 100 g sladkorja v prahu – zapraševati čebele in obe strani satov, 3 x v presledkih po en teden.
Dihidrostreptomycin	+		1 g aktivne snovi na 1 liter sladkr. sirupa, trikrat v presledkih po en teden. Danes ta postopek opuščajo oz.

Da bo zdravljenje učinkovito, moramo pred drugo uporabo zdravila čebele pretresti. S tem namreč odstranimo spore, na katere antibiotik sploh ne učinkuje. Množine zdravil so navedene v količini aktivne snovi. Zaradi lažjega doziranja zdravila ta pogosto vsebujejo določene primese. Če npr. neko sredstvo v 100 g vsebuje x g čiste snovi, bomo potrebno množino zdravila, ki naj vsebuje 0,3 ali 0,5 g čiste aktivne snovi, izračunali tako, da 100 množimo z 0,3 ali 0,5 in delimo z x.

Primer: zdravilo vsebuje 10 odstotkov aktivne snovi, torej 10 g v 100 g. Za 0,5 g čiste snovi je treba odmeriti:

$$\frac{100 \times 0,5}{10} = \frac{50}{10} = 5 \text{ g}$$

Pri antibiotikih, ki jih uporabljamo v Sloveniji, seveda moramo vsebnost aktivne snovi poznati in jo upoštevati – op. prev.

Na kratko smo spoznali, kako v Franciji ravnaajo z družinami, obolelimi za hudo gnilobo. Razen opisanega pretresanja najdemo tudi podatke o dvojnem pretresanju. Tega priporočajo tudi naši predpisi, ti pa so na splošno nekoliko bolj strogi.

PREUČEVANJE GOZDNEGA MEDENJA V NEMČIJI

Martin MENCEJ

Skupina nemških čebelarjev je štiri leta načrtno in sistematično opazovala in preučevala gozdno medenje na dveh območjih (na Bavarskem in Oberpfälzerju), da bi tako pravočasno odkrili povzročitelja izločanja mane in ugotovili donosnost. Vsaka metoda raziskovanja pa mora biti preizkušena. Po štirih letih sistematičnega opazovanja so svoje ugotovitve objavili v reviji Imkerfreund, 1/1991, tem pa so dodali tudi vse podatke in dokumentacijo. Objavljamo povzetek besedila.

Pojav množičnega razmnoževanja rdečerjave smrekove ušice (*Cinara pilicornis*)

Na vzhodnobavarskem območju je leta 1989 smreka dobro medila. V velikem delu tega območja se je zelo razmnožila ušica *Cinara pilicornis*. Pričakovati je bilo, da bo smreka medila tudi leta 1990, vendar je bilo povsem drugače. Ugodne vremenske razmere tega leta so sicer

zelo zgodaj oživile smrekove mladike, kljub temu pa na vejicah iz prejšnjega leta ni bilo mogoče najti nobene prvotne kolonije ušic. Na svežih majskih mladikah je bilo opaziti le nekaj malega prvotnih kolonij ušic. Razmnoževalna faza je bila očitno zavrta. Na podlagi tega so sklepali, da so možnosti za večje razmnoževanje ušic slabe. Potemtakem so slabe tudi možnosti za pašo. Kasneje se je izkazalo, da sta bili ugotovitvi in napovedi točni.

Maja je bilo sicer opaziti razvijanje posameznih slabotnih sekundarnih kolonij, doba rasti smrekovih mladik pa je bila v tem času zaključena, saj so mladike že olesenele. Tudi junijski pojav prve ušice ženskega spola ni povzročil pomembnejšega medenja, ker je nastopilo slabo vreme.

Pojav in razvoj male lekanije

V zimi 1989/90 smo pri desetih opazovalnih postajah ugotovili gosto naseljene male smre-

kove lekanije. Med posameznimi postajami pa so bile velike razlike, in sicer od 0 do 1,60. Zanimivi sta bili dve opazovalni postaji, zlasti prva in četrta.

Vreme je bilo toplo in sončno. Rastlinstvo se je razvilo tri tedne prej kot ponavadi. Stojišča so bila na 700 m nadmorske višine. Do konca maja je bila paša zaključena. Junija je bilo vreme slabo, tako da se razvoj ličink in donos medicne nista podaljšala.

Na stojišču št. 1 je medenje trajalo 40 dni. Predvidevali smo, da se bosta razvoj in izločanje mane 10 dni pozneje pojavila na 500 do 900 m nadmorske višine. Zaradi selitve ušic bi bilo to povsem možno, odvisno le od vremena. Lekanijske pa so se množično pojavile na 1000 m nadmorske višine in še više. To skupino so naslednje leto obravnavali in opazovali posebej.

Na stojišču št. 4 se pa je velika lekanijska pojavila v večjem številu in tako se je medenje podaljšalo še v junij. Pokazalo se je, da je lekanijska na teh dveh stojiščih zelo dober povzročitelj medenja. Obe območji pa ležita na višini 500 m.

Razširjenost zelene hojeve ušice (*Cinara pectinatae*)

Veliko razširjenost zelene hojeve ušice je bilo moč opazovati na petih stojiščih, vendar je bila na posameznih stojiščih zelo različna. Največje število ušic je bilo okoli 93 ušic na kvadratni meter (na stojišču št. 2), najmanjše pa 5 ušic na kvadratni meter (na stojišču št. 6). V prvi dekadi meseca maja 1990 smo prešteli samice, vendar je bilo teh zelo malo, komaj od nič do dve na kvadratni meter. Samice smo šteli tudi v drugi dekadi junija. Ker je bilo število samic tedaj zelo

majhno, ni bilo pričakovati hojevega donosa vse do tretjega, avgustovskega obdobja.

V tretjem obdobju, torej avgusta, so ugotovili majhno število ušic, le 3 do 10 na kvadratni meter. To seveda ne zadošča za medenje.

Leta 1987 se je hojeva zelena ušica razmnožila na obširnem območju bavarskega gozda, leta 1988 pa je hojevo medenje popolnoma zatajilo, tako da je bilo še leta 1989 zelo slabo in redko.

Sklepne misli

Leta 1990 je bavarski gozd zamedil, kljub temu pa pravega donosa medicne ni bilo, le 11 do 16 kg na družino. Vzroki za to so bili različni. Pojav male smrekove lekanijske je bil na dveh opazovalnih postajah dober, donosa pa ni bilo, saj je junija pogosto in močno deževalo. Rdečejave smrekove ušice se zaradi majhnega števila samic v zgodnji pomladi niso razvile v zadostnem številu.

Tudi zelena hojeva ušica se ni številčneje razmnožila, zato je bilo poleti pričakovati slabo medenje hoje, tako da je bil videti prevoz na hojevo pašo nesmotrn. To je spoznala tudi opazovalna skupina. Zato svojih panjev niso prepekljali na hojevo pašo, na slabo medenje pa so opozarjali tudi druge čebelarje.

»Specialisti za gozdno medenje« v vsej deželi takoj sporočijo čebelarjem, da je gozd zatajil. Vzrok za to so navadno vremenske razmere. Kljub temu moramo gozdno medenje obravnavati diferencirano, saj lahko uspemo samo z večletnim smotrnim in skrbnim opazovanjem.

Cena cvetličnega medu se zelo spreminja. Čebelarstvo bo lahko donosno le, če bomo bolje izkoriščali gozdno medenje in pridelovali temni gozdni med.

Čebelarji nam pišejo

O UPORABI MODRE GALICE ZA PREPREČEVANJE POAPNELE ZALEGE

Več čebelarjev nam je pisalo v zvezi z uporabo modre galice za preprečevanje poapnele zalege, ki jo je v svojem članku priporočil g. Ferdo Herlec iz Kranja. Predvsem jim ni jasno koliko aktivne snovi naj dobi vsak panj za zdravljenje. To vprašanje je postavil g. Žgur Milan iz Ajdovščine.

Večina čebelarjev uporablja premočne koncentracije modre galice na panj (celo 1 gr na eno družino). To je nepotrebno, ker moramo v panj vnašati čim manjše, a še učinkovite količine, zaradi zaščite čebelih pridelkov. Učinkovita je že raztopina, v kateri je 2 do 4 grame modre galice na 10 litrov vode. Družine večkrat škropimo z dvema decilitroma (spomladi zaradi mraza samo z enim decilitrom) raztopine in to celo plodišče. Škropljenje opravimo vsakih deset dni dokler poapnelost ne izgine (tri do štiri škropljenja). Ta koncentracija je tako majhna, da se nam ni potrebno bati zastrupitve in

onesnaženja pridelkov in to je zelo pomembno. V primerih močne okužbe pa lahko koncentracijo nekoliko povečamo (do 8 gramov na 10 litrov vode). Poudarjam pa, da so to izkušnje iz čebelarke prakse in da jih bo potrebno še znanstveno potrditi.

Urednik

DOLGOROČNI PROBLEM HOJEVE PAŠE

JOŽE SUHADOLNIK

Mag. Janez Poklukar je v peti številki Slovenskega čebelarja načel zanimivo vprašanje povečanja pridelave gozdnega medu. Sam čebelarim sredi notranjskih gozdov, zato naj navedem nekaj svojih opažanj. Na našem območju je zaradi pomanjkanja drugih medovitih rastlin hoja za čebelarje življenjskega pomena. Žal pa je hoje, vsaj na našem območju, čedalje manj. Vzrokov za to je več.

1. Največji ljubitelji hoje so vsekakor jeleni. Poleti delajo škodo predvsem na polju in njivah, pozimi, ko ni drugega zelenja, pa v gozdu. Predvsem jim teknejo nekajletne jelke, mladi javorji in bresti. Zaradi tega v tistih gozdovih, v katerih živijo jeleni, ni skoraj nobene jelke več.

2. Drugi najhujši sovražnik hojevih go-

zdov je onesnaženo ozračje. Velikansko število hoj se je zaradi tega posušilo. Razveseljivo pa je, da se v zadnjih nekaj letih stanje izboljšuje. Hoje imajo gostejše iglice, popravlja pa se tudi letni prirastek v višino.

3. V bližini radarja na Ljubljanskem vrhu so se posušile prav vse hoje.

4. Strokovnjaki v Gozdnem gospodarstvu so v zadnjih desetletjih v želji po čimvečjem zaslužku podrli ne samo suhe in bolne, ampak tudi številne popolnoma zdrave hoje. Na velikih površinah so hoje povsem posekali, nato pa so območja zasadili s smrekami, vendar te pri nas skoraj ne medijo.

Skrajni čas je, da začnemo sanirati hojeve gozdove. Zato bi morali lovci, gozdarji in čebelarji uskladiti svoje interese.

Nekoč so pisali

IZ ŽIVLJENJA ČEBEL

M. Maeterlinck, prevod Josip Wester I. 1924

priredil M. DEBELAK

MATICA

Matica je v očeh asketičnih delavk, njenih hčera, tisti ljubezenski član družine, ki ga ne morejo pogrešati in ki jim je svet, četudi je malce neokreten in pogosto otročji. Zato pa tudi ravnajo z njo obzirno kakor z materjo, ki je v varuški oskrbi. V požrtvovalni vdanosti jo brezmejno spoštujejo. Zanj hranijo najčistejši, posebno precejeni in skoraj popolnoma prebarvani med. Vedno jo spremlja telesna straža liktorjev, kakor jih naziva rimski pisatelj *Plinius*; ti pazijo nanjo noč in dan, ji lajšajo njen materinski posel, ji pripravljajo celice, da leže vanje jajčeca, jo negujejo, božajo, pitajo, snažijo, celo njene odpadke vsrkavajo. Če se ji kaj

neprijetnega pripeti, se ta novica takoj razširi v družini; vse se gnete okrog nje in jo miluje.

Če odzameš matico iz panja in se čebele ne morejo nadejati nadomestka, bodisi ker ni zapustila kraljičine zalege bodisi ker v celicah ni delavskih žerk, starih manj kot tri dni – zakaj vsaka delavska žerka, še ne tri dni stara, se da s posebno prehrano preobraziti v matično nimfo – če torej matico v takih okoliščinah zapleniš in odneseš daleč od domačega panja in čebele to izgubo opazijo – večkrat minejo dve do tri ure, da vse to izvedo, tako obširno je njih domovanje – tedaj kmalu zastane skoraj vse delo. Vnemar pusté zalego, del

družine blodi semtertja po panju, išoč svojo mater, druge izletavajo, da bi jo našle kje zunaj. Venci delavk, zaposlenih z graditvijo satja, se trgajo in ločijo; nabiralke medu ne obiskujejo več cvetic; straže pri žrelu zapuščajo svoje postojanke in tuje roparice ter vsakršne medene zajedavke, ki so za kak nepričakovan priboljšek vedno na preži, svobodno prihajajo in odhajajo, ne da bi čebele skrbele za težko nabrani zaklad. Občina polagoma obuboža, njene prebivalke, vse malodušne, kmalu podležejo žalosti in bedi, četudi jim zunaj poletje odpira vse svoje cvetke.

Če pa jim daš matico, še preden jim je izguba postala nepopravljivo dejstvo in še preden so izgube nenadomestljive – čebele so namreč kakor ljudje: nesreča in obup, če dalj časa traja, jim zmeša pamet in pokvari značaj – če jim torej po nekoliko urah vrneš matico, ji pripravijo izredno ganljiv sprejem. Vse se krog nje gnetejo in kopičijo, lezejo druga čez drugo, jo mimogrede nežno božajo s tipalkami, ki vsebujejo dokaj še nepojasnjenih čutil, ji nudijo medu in jo v gneči spremljajo do matičinega domovanja. Tedaj je red zopet vzpostavljen in povsod se spet začne delo – od notranjih valilnic tja do skrajnih prizidkov, kjer je shranjen prebitek bere. V črnih pramenih izletavajo nabiralke in se včasih že v manj kot treh minutah vračajo, polne nektarja in obnožine. Roparje in zaplečnike pa preženejo ali pomorijo in v panju zopet zabri tisti rahli, značilni spev sreče, obenem iskren slavospev matici, ki je zopet navzoča.

Na tisoče primerov imamo za to neomejeno požrtovalnost in vdanost delavk do matice. V vsaki nesreči, ki zadene to malo republiko, bodisi da po človeški nasilnosti ali nevednosti propade ves panj ali posamezni sati bodisi da zaradi mraza, lakote ali bolezni propade vsa družina, ostane matica skoraj vselej do zadnjega čila, tako da jo najdeš živo pod mrtvimi trupli njenih zvestih hčerá. Vse jo varujejo, ji lajšajo beg, jo ščitijo in krijejo s svojimi telesi, hranijo zanjio najtečnejšo pičo in zadnjo kapljo medú. Dokler je matica pri življenju, teh »nedolžnih pivk rose« ne obide malodušnost, pa če jih zadene še tolika nesreča.

Razderi jim dvajsetkrat zapored satje, od vzemi jim zalego in živež, zaradi tega še ne bodo obupavale nad prihodnostjo. Čeprav je smrt med njimi neusmiljeno kosila, čeprav so sestradne in skrčene na tako majhno krdelce, da s težavo skrivajo svojo matico pred očmi sovražnikov, vzpostavijo v svoji zgradbi red, preskrbijo si zopet čim prej zalogo, si znova razdelijo opravila, kakor to zahteva njihovo nesrečno stanje – da je le matica med njimi! Takoj zopet delajo s potrpežljivostjo, vnemo, previdnostjo in vztrajnostjo, kakršne v naravi zlepa ne najdeš.

Če imaš matico v oblasti, tedaj obvladuješ takorekoč dušo in usodo panja. Po načinu, kako z matico ravnaš ali kako se – bolje rečeno – z njo igraš, moreš rojenje izzvati in ga pomnožiti, moreš ga preprečiti ali omejiti, moreš roje družiti ali razdvajati, moreš izseljevanje družine uravnati. Vsekakor je matica nekak živ simbol, ki predstavlja kakor vsi simboli neko manj vidno ali bolj splošno načelo; čebelar se mora tega zavedati, če se noče izpostaviti več kakor eni težavi. Sploh pa čebele nikdar ne pozabijo, da vlada nad njihovo vidno, kratkoživo kraljico druga, njih prava kraljica, nesnovna in trajna: to je njih nepremenljiva višja ideja ...

Bodi s to višjo idejo kakor koli, to pač stoji, da čebele v svoji matici obožujejo bolj neminljivi obstanek svojega rodú kakor matico samo. Čebele niso niti malo čustvene; če se katera vrne z dela tako težko poškodovana, da jo imajo druge za nesposobno za opravljanje službe, jo brez usmiljenja izženó. A vendar se ne more reči, da niso dovzetne za neko posebno vrsto vdanosti do svoje matere: izmed vseh drugih jo poznajo. Tudi če je stara, bedna, onemogla, straže pri vhodu ne dovolijo pristopa drugi, neznani matici, najsi bo še tako mlada, čvrsta in rodovitna. To je eno izmed osnovnih pravil njihove policije, ki ga utegnejo le včasih prekršiti – ko je medena doba na višku; takrat spustijo v panj tudi kako tujo delavko, seveda, če je dobro obložena.

Čim pa postane matica popolnoma jalova, jo nadomestijo z eno izmed tistih, ki so

jih vzgojile v vališču mladih matic. Kaj v tem primeru storijo s starko?

Ne ve se točno; toda včasih se čebelarju pripeti, da najde na satju krasno matico v polnem cvetu mladosti, prav v ozadju pa, v temnem koticu, staro »majko«, mršavo in hromo. Podoba je, da v takem primeru varujejo starko pred sovraštvom mlade tek-mice, ki misli le na njeno smrt; matici se namreč med seboj slepo sovražita, tako da srdito navalita druga na drugo, če se znaj-deta pod isto streho. Zato radi verjamemo, da pripravijo čebele stari matici nekako skrito, tiho zavetišče, da tam v skromnem koticu mirno konča svoje dni.

S tem smo se zopet dotaknili ene izmed tisočernih ugank, ki jih skriva to voščeno kraljestvo, in zopet lahko ugotovimo, da navade čebele nikakor niso fatalistične. Čebele se pokoravajo precej bolj zamota-nim zakonom, kakor so tisti, ki jih poznamo mi.

Toda mi smo brezobzirni, ker vsak čas motimo naravne zakone, ki so za čebele povsem nespremenljivi. Vsak dan jih sprav-ljamo v položaj, v kakršnem bi bili mi sami, če bi nam kdo ukinil zakone težnosti, pro-стора, svetlobe ali smrti.

Kaj storijo čebele, če jim s silo ali z zvijačo denemo še eno matico v panj? Po naravni poti se to ni nikoli zgodilo, odkar so čebele na svetu, saj za to skrbijo straže pri žrelu. V tem primeru čebele ne izgubijo pameti, ampak obe načeli, ki ju spoštujejo kakor božje zapovedi, spravijo v čudovit sklad. Prvo načelo je: Materinstvo je edin-stveno in se ne sme nikdar kršiti, razen če je matica jalova; a tudi v tem primeru le izjemoma. Drago, še bolj čudovito načelo, ki ga tudi ne smejo prekršiti, a se ga vendar nekako zvijačno ognejo, se glasi: Vsaki kraljevski osebi pripada neke vrste nedota-kljivost. Kaj lahko bi bilo čebelam, da vri-njenko s tisoč strupenimi želi prebodejo; tako bi umrla in njim bi ne preostalo nič drugega, kakor da iz panja odstranijo njeno mrtvo truplo. Toda čeprav imajo svoje želo vedno pripravljeno, da ga lahko sproti upo-rabijo, kadar je treba trote, sovražnike ali roparje moriti, ga nikoli ne uporabijo proti matici, kakor ga tudi matica nikoli ne upo-

rablja ne proti človeku, ne proti živali, ne proti navadni čebeli. Svoje kraljevsko oro-žje, ki ni kakor pri delavkah ravno, temveč zakrivljeno kakor turška sablja, uporabi ma-tica samo v boju proti sebi enaki nasprotni-ci, t.j. proti drugi matici.

Ni je čebele, ki bi si drznila krvavo umoriti kraljico. Zato se vselej, kadar red in napre-dek čebelje družine zahtevata smrt matice, prizadevajo, da dajo taki nasilni smrti vsaj videz naravne smrti: zločin porazdelijo na neskončno majhne deleže v taki obliki, da postane umor anonimen, t.j. brez krivca. Kako to naredijo? Vrinjeno matico »povije-jo«, to se pravi: vso jo zakrijejo in opletejo s svojimi telesi. Okrog nje naredijo takore-koč živo ječo, v kateri se jetnica ne more ganiti. Tako ujeto držijo vse dotlej, dokler matica od lakote ne umre ali se ne zaduši.

Če pa se med tem pojavi zakonita matica in se, ker čuti tekmovalko, pokaže priprav-ljeno, da jo napade, se gibljive stene te ječe takoj odprejo; čebele razširijo svoj krog okoli obeh nasprotnic in ne da bi se zavzele za to ali ono stranko pozorno, toda nepri-stransko opazujejo ta dvoboj. Samo matica sme iztegniti želo proti matici, samo ona, ki v svojem nedrju skriva malodane milijon življenj, ima očitno pravico, da z enim samim bodljajem povzroči milijon smrti.

Za čebelarja je posebno težko, da uvede novo matico ali jo zamenja. Zanimivo je vedeti, h kakšni previdnosti in kako zaple-tenimi zvijačami se mora človek zateči, če hoče uveljaviti svojo namero in prevarati te male živalce. Kakor so bistrumne in živijo vedno v dobri nadi, tako sprejemajo z ganljivim pogumom najbolj nepričakovane dogodke in vidijo v njih kakor se zdi, le neko novo, toda nujno muhasto igro nara-ve. Skratka: človek kljub vsej njihovi pridno-sti in obupnem neredu, ki ga povzroča s svojimi drznimi zvijačami, vedno računa s čudovito paktičnim smislom čebel, z neiz-črpnim zakladom njihovih zakonov in pre-senetljivih navad, z njihovo redoljubnostjo in miroljubnostjo, z njihovim smislom za splošnost, z njihovim zaupanjem v prihod-nost, z njihovo spretno odločnostjo in z resnobnim, nesebičnim značajem, pred-vsem pa z njihovo vztrajnostjo pri opravlja-nju dolžnosti . . .

Iz društvenega življenja

LETNA ČLANARINA ZČDS ZA LETO 1993 ZNAŠA 1.500 SIT (PLAČANA V DECEMBRU 1992)

Članarino ZČDS plačajte skupaj z društveno članarino blagajniku vašega društva.
Pri plačilu članarine boste prejeli brezplačen 12-stranski barvni koledar.

O ZBIRANJU ČLANARINE ZA LETO 1993

Izvršni odbor Zveze čebelarских društev Slovenije je na svoji seji, 26. septembra letos, določil članarino za leto 1993. Ta znaša 26 DEM, seveda v tolarški protivrednosti. **Nespremenjena tolarška protivrednost članarine naj bi veljala od novembra 1992 do 31. januarja 1993**, če se tečaj marke ne bi povečal za več kot 10 odstotkov. Ko bo ta odstotek prekoračen, bomo članarino za naslednji mesec povišali in znesek objavili v naslednji številki Slovenskega čebelarja.

Plačniki, ki bodo članarino plačali po 1. februarju 1993, bodo morali poleg dotedanje višine članarine plačati še tečajno razliko med marko in tolarjem ter obresti za enomesečno vezano vlogo. Zakaj? Zveza čebelarских društev Slovenije vsako leto kreditira vse tiste, ki članarino nakažejo po 31. decembru, zato je upravičena do povračila obresti, ki bi jih dobila, če bi pravočasno nakazano članarino vezala v banki. Po drugi strani pa je blago ravnanje z neplačniki tudi nepošteno do tistih čebelarских društev, ki članarino pravočasno poberejo in jo nakažejo Zvezi.

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej zberejo članarino za leto 1993 in jo nakažejo na račun ZČDS št. 50101-678-48636 ali jo prinesejo na Cankarjevo 3 v Ljubljano, vsak delavnik, razen sobote, od 7. do 14.30.

Blagajnikom čebelarских organizacij bomo poslali dvanajstlistne stenske koledarje z barvnimi slikami in prostorom za zapiske. Koledarje naj brezplačno razdelijo vsem plačnikom članarine za leto 1993! Poleg te ugodnosti imajo člani pravico do enega brezplačnega oglasa ali reklame v Slovenskem čebelarju v tekočem letu, kupijo lahko znatno cenejšo embalažo za polnjenje medu, potrudili se bomo tudi, da bodo lahko kupili znatno cenejši sladkor za krmljenje čebel. Kdor bo izrabil vse ponujene ugodnosti, bo gotovo večkratno povrnil stroške za plačano članarino.

Teh ugodnosti pa bodo deležni le tisti člani, ki bodo plačali tudi članarino ZČDS.

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej organizirajo občne zборе, zberejo članarino in določijo osebo za stike (s telefonom), da bomo pri pošiljkah sladkorja, embalaže, zdravil in drugega, kar potrebujejo čebelarji v društvih, lahko nemoteno sodelovali. Številni čebelarji letos niso dobili cenejšega sladkorja samo zato, ker vodstva njihovih društev niso hotela prevzeti organizacije zbiranja naročil in razdeljevanja sladkorja!

Vsem blagajnikom, tajnikom in poverjenikom se v imenu organov ZČDS že vnaprej zahvaljujemo za požrtvovalno delo in ves trud pri zbiranju članarine in podatkov.

ZČDS

LETOŠNJI PRIDELKI IN PLASMA MEDU TER STANJE ČEBELJIH BOLEZNI

(iz zapisnika 2. seje izvršnega odbora)

M. RUNTAS

Po ustaljeni navadi člani izvršnega in nadzornega odbora vsaj dvakrat na leto poročajo o stanju čebelarstva na območjih, ki jih zastopajo. Tudi na 2. redni seji izvršnega odbora (26. 9. 1992) so poročali o najpomembnejših ugotovitvah po zaključnem čebelarskem letu.

Gospod Toplak iz Dobrovnika je povedal, da je bilo na pomurska pasišča, posejana z oljno repico, prepeljanih preveč čebel, zato občutnejših donosov ni bilo. Dobro je medila akacija, nato pa je suša ustavila medenje in čebele so morali krmiti. Čebelarji ne morejo prodati medu, zato nameravajo mnogi opustiti čebelarjenje. Na območju Murske Sobote in Lendave so veterinarji odkrili okoli 220 žarišč hude gnilobe čebelje zalege, poapnela zalega in varoza pa zahtevata redno zdravljenje, sicer so izgube neizbežne. Nekatere občine iz severovzhodne Slovenije so čebelarjem pomagale z regresi za zdravlila.

Gospod Korošec iz Pesnice je poudaril, da je bila čebelja bera na širšem mariborskem območju povprečna, suša je zelo oslabil čebelje družine (zelo malo zalege), število odkritih žarišč hude gnilobe ni veliko (4), vnovič pa so jo odkrili v starih, slabo saniranih žariščih. Iz občinskih skladov so dobili pomoč v višini 50 odstotkov cene zdravil za zatiranje varoze in noseme.

Gospod Hriberšek iz Slovenj Gradca je poročal o povprečni medeni beri na Koroškem. S prodajo medu nimajo težav, prav tako pa tudi bolezni letos niso povzročale večjih skrbi.

Gospod Rozman iz Žalca je pohvalil zgodnjo pomladansko pašo, saj je do začetka sušnega obdobja dala kar dober pridelek. Tudi na Celjskem nimajo težav s prodajo medu, skrb pa jim zbujajo poapnela zalega, varoza in delno huda gniloba (v Slovenskih Konjicah je bilo odkritih pet žarišč, tri pa v Žalcu).

Gospod Jenčič iz Trbovelj je opisal raz-

mere na zasavskem območju. Medena bera je bila nadpovprečna, vključno s kostanjevo pašo. S prodajo medu nimajo težav, seveda pa ga je treba ponuditi kupcem, ne pa nanje čakati doma. Kot povsod tudi trboveljskim čebelarjem povzročata skrbi poapnela zalega in varoza, veterinar pa je v Hrastniku odkril tri žarišča hude gnilobe.

Gospod Sever iz Semiča je ponovil ugotovitve o dobri pomladni medeni beri in prisotnosti poapnele zalege in varoze v čebelnjakih. Hudo gnilobo so odkrili le v Metliki.

Gospod Jenko iz Šmarjeških Toplic je opozoril, da nekateri čebelarji sami brez veterinarskega nadzora zdravijo hudo gnilobo z antibiotiki, zato je v Trebnjem, Dolenjskih Toplicah in Šentjernejju odkritih le 24 žarišč. Veliki čebelarji pa slabo prodajajo med.

Gospod Nagode iz Logatca je potožil, da je bila medena bera na Notranjskem prej slaba kot dobra, saj po povprečni pomladni paši ni zamedila najpomembnejša paša – gozd. Tudi na Notranjskem je s čebeljimi boleznimi podobno kot drugod.

Gospod Debevec z Vrhnike je opozoril, da varoza in poapnela zalega (seveda ob napačnem in prepozmem zatiranju) še vedno prazni čebelnjake. Tudi on meni, da bi z natančnejšimi pregledi čebeljih družin odkrili veliko več žarišč hude gnilobe. Po njegovih izkušnjah pa se medu ne splača prodati posredniku, in sicer zaradi visokih marž, embalaže in počasnega obračanja zaloga.

Gospod Bratina iz Nove Gorice je pohvalil spomladansko pašo. Razmere na pasiščih so bile normalne do kostanjeve paše, po njej pa so veliko problemov povzročili nedisciplinirani prevažalci. Na škržata (metcalfo) je ob italijansko-slovensko mejo pripeljalo svoje čebele veliko nenapovedanih prevažalcev, ti pa tudi niso imeli soglasja

novogoriškega društva. Na približno treh kvadratnih kilometrih se je gnetlo več kot 4550 čebeljih družin, poleg teh pa so na drugo stran meje pripeljali svoje čebele tudi številni italijanski čebelarji, tako da so čebele ropale vsevpred, nadlegovale kmete pri njihovih opravilih, na črno postavljeni prevozni čebelnjaki pa so ovirali promet na poljskih in gozdnih poteh. Konec avgusta so morali na pomoč poklicati inšpekcijo, ta pa je vsem čebelarjem prevažalcem odredila, da v treh dneh odpeljejo čebele. Zaradi preobremenjenosti pasišča tako sploh ni bilo pričakovanega pridelka medu, ki naj bi ga »dal« škržat. Edini »pridelek«, ki je ostal domačim čebelarjem, so čebelje bolezni, saj so se ob splošnem ropanju pridno širile. Tudi zaradi bližine italijanske meje pa pri prodaji medu nimajo nobenih težav.

Gospod Prodan iz Kopra je poročal, da je bila bera na Obali povprečna, s prodajo pa nimajo težav. Veterinarika, zadolžena za Primorsko, je pri pregledu starih, že saniranih žarišč hude gnilobe, odkrila vnovičen izbruh te bolezni v desetih čebelnjakih. Gre torej za nepopolno in nestrokovno zdravlje-

nje. Varozo krotijo s fluvalinatom, poapnelo zalego pa so skušali preprečevati z dodajanjem soli. Za prihodnjo sezono napovedujejo, da bodo pregledali čebele v vseh prevoznih čebelnjakih, ki jih bodo pripeljali na njihovo območje.

Gospod Rems iz Ljubljane je pašne razmere v Ljubljanski kotlini označil za povprečne. Od bolezni sta še naprej nadležni varoza in poapnela zalega, obe pa skušajo obvladovati z zdravili, ki so na voljo. S prodajo medu nimajo težav, želijo si le, da bi ga bilo več.

Gospod Remšak iz Domžal pa je prejšnje poročilo dopolnil še s podatkom, da v domžalski občini regresirajo zdravila, društva pa jih kupijo za vse čebelarje.

Gospod Saražin iz Kranja je dejal, da je bila čebelja bera povprečna tudi na Gorenjskem. Varoza in poapnela zalega sta sicer nadležni, a ne povzročata izgub. Na novo so odkrili deset žarišč hude gnilobe. Trdi, da je ta bolezen v panjih že od kar obstajajo čebele, večje ali manjše število odkritih žarišč pa je sad bolj ali manj temeljitih in sistematičnih pregledov čebel na določenem območju. Bolezen in načine zdravljenja je opisoval že Anton Janša. Tudi na Gorenjskem ni težko prodati medu.

Predsednik ZČDS g. Skok je na kratko povzel, da je bila medena bera kljub suši na ravni dolgoletnega povprečja, novi problem, predvsem večjih čebelarjev, pa je prodaja medu zunaj osrednjih trgovskih centrov. Prevažalci so z novo mejo na Hrvaškem letos ostali brez obširnih in izdatnih pasišč, zato so se kopičili na nekaterih najbolj znanih pasiščih v Sloveniji. Da bi to v prihodnje preprečili, je treba čimprej izdelati pašne rede za vsa pomembnejša pasišča in uvesti učinkovito službo napovedovanja gozdnega medenja. Veliko število novoodkritih žarišč hude gnilobe je tudi posledica intenzivnega dela sedmih novih veterinarjev – svetovalcev, ki skrbijo le za zdravstveno varstvo čebel. Kaže, da svoje delo opravljajo zelo resno. Stanje drugih čebeljih bolezni je povsod približno enako, zato je dolžnost čebelarjev, da redno in pravočasno zdravijo svoje ljubljenske.

Navzoči so soglasno sklenili, da delovna skupina, ki jo sestavljajo Skok, Bratina, Hajdinjak in Poklukar, čimprej obišče ministra za kmetijstvo in zahteva čimprejšnjo odpravo težav oziroma izboljšanje razmer.

Predsedniki komisij, so predlagali člane posameznih komisij. Navzoči so soglasno sprejeli

SKLEP št. 15:

– **gospodarsko-kadrovsko komisijo sestavljajo:**

Marjan Skok – predsednik, Stanko Hajdinjak, Ivan Hriberšek, Milan Runtas – člani;

– **komisijo za zdravstveno varstvo:**

Franc Javornik – predsednik, Jože Bešvir, Mira Jenko-Rogelj, Jurij Senegačnik, Anton Šerčer – člani;

– **komisijo za izobraževanje in čebelarški naraščaj:**

Anton Rozman – predsednik, Janko Božič, Andreja Stankovič, Matija Šerak, Minka Zupančič – člani;

– **komisijo za tehnologijo in selekcijo:**

Marjan Debelak – predsednik, Janez Gregori, Janez Mihelič, Franc Šivic, Pavle Zdešar – člani;

– **komisijo za ekonomiko:**

Marjan Bratina – predsednik, Marko Debevec, Marjan Jug, Janez Pislak – člani;

– **komisijo za priznanja in odlikovanja ter sklad P.P. Glavarja:**

Ivan Gradič – predsednik, Matija Božič, Franc Drvarič, Stanko Čuček, Ernest Margon, Branko Vodopivec – člani;

– **komisijo za organizacijske in pravne akte:**

Anton Rems – predsednik, Franc Čehovin, Franc Jeras, Anton Novak – člani in

– **komisijo za podeljevanje zaščitne znamke**

(imenovana 25. 5. 1991 brez predstavnikov uporabnikov): Alojz Miklič – predsednik, Janez Ribnikar, Bruno Krištof – podpredsednika, Milana Runtas – tajnik, Anton Rozman, Ernest Margon, Minka Zupančič – člani.

MIZARSTVO KRŽE – z dolgoletno tradicijo – VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

Franc Krže, Idrijska 3, 61360 VRHNIKA, telefon (061) 751-317.

IZLET ČEBELARSKE DRUŽINE RAČE

STANISLAV CVETKO

Čebelarji smo se tokrat odpravili na izlet, načrtovan že lani, a ga zaradi vojnih dogodkov nismo mogli izpeljati. Letos, 20. junija, smo se ob 4^h zjutraj odpeljali proti Gorenjski. Zelo pesimistično razpoloženi zaradi slabega vremena smo se ob 6^h ustavili v Komendi. Tu nas je pričakala profesorica in nam pristrčno opisala življenje in delo Petra Pavla Glavarja. Razkazala in predstavila nam je tudi zelo lepo urejeno knjižnico in župno cerkev Sv. Petra.

Zadovoljni smo nadaljevali pot proti Radovljici. V Radovljici nas je na avtobusni postaji pričakal predsednik ČD Radovljica

gospod Severin Golmajer s sodelavcem. Hitro smo se pogovorili in sestavili program obiska v Radovljici in njeni okolici. Ogledali smo si stari mestni del z gostilno »Kunstel« in farno cerkev Sv. Petra. Ob 10^h smo si ogledali zanimiv čebelarški muzej, v katerem je za vsakogar kaj zanimivega. Večina čebelarjev muzeja še ni videla, zato je bil zanje obisk v njem nepozabno doživetje.

Pot smo nadaljevali v Žirovnico in si tam ogledali Park kulture in zelo zanimivo razstavo, ki jo je prav tedaj odprl ravnatelj osnovne šole Gorenjskega odreda. Ker je začelo deževati, smo si razstavo ogledali

še bolj podrobno, kot bi si jo sicer. Ugotovili smo, da razstavljeni eksponati odražajo marljivost učencev in duhovitost mentorjev, seveda pa tudi trden in delaven značaj Gorenjcev.

Kljub močnemu nalivu smo pot nadaljevali skozi Breznico in si skozi okna ogledali ploščo v spomin na Antona Janšo. V Begunjah smo si ogledali zelo vzorno urejen čebelnjak g. Golmajerja, gostitelj pa nas je izčrpno seznanil s svojim načinom čebelarjenja ter delovanjem krajevnega društva.

Za kosilo smo se ustavili v gostišču

»Turist« na Brezjah. Skupaj z gostitelji smo se poveselili, ob 15^h pa smo se poslovili v želji, da se ob lepšem vremenu še srečamo.

Prek Jesenic smo se skozi Karavanški predor odpeljali v Celovec, si tam ogledali »Minimundus« in se prek Velikovca in Dravograda zadovoljni vrnili domov.

Zahvaljujemo se našim gostiteljem za topel sprejem in strokovno vodstvo po njihovi nadvse zanimivi okolici. Podobne izlete bomo v prihodnje še pripravljali, saj se jih člani ČD Rače radi udeležujejo.

Osmrtnice

RAJKO PERKO

Avgusta letos smo se na sevniškem pokopališču poslovili od zvestega člana naše čebelarске organizacije in naprednega čebelarja Rajka Perka. Vsi smo ga dobro poznali kot občinskega tajnika in člana več društev. Rajko je bil tudi ustanovni tajnik ČD Sevnica. Rodil se je leta 1905 v Višnji Gori. V Sevnico je prišel leta 1929. Po prihodu se je seznanil s tedanjim naprednim kmetom Erjavcem in pri njem dobil prva dva roja. Leta 1934 je imela čebelarška podružnica Sevnica ustanovni občni zbor in Rajko je bil izvoljen za tajnika in blagajnika. To dolžnost je opravljal vse do leta 1950. Rad je bil v naravi, dolga leta se je ukvarjal s čebelarstvom in vrtičkarstvom.

Za svoje dolgoletno in vestno delo je bil leta 1984 imenovan za častnega tajnika društva. Vsi smo ga poznali kot živahnega, delovnega in dobrega prijatelja ter sočloveka, zato ga bomo sevniški čebelarji ohranili v lepem spominu. Kot družbenopolitični delavec je bil odlikovan z redom republike s srebrnim vencem.

Na njegovi zadnji poti so ga spremljali

številni čebelarji iz okolice s čebelarskim praporom. Ohranili ga bomo v prijaznem spominu.

Čebelarsko društvo
Sevnica

MATIJA BRINOVAR

Neizprosna usoda je spet posegla med čebelarje. Po dolgotrajni bolezni je umrl naš prijatelj in čebelar Matija. Rodil se je leta 1922 v Stržišču. Med prvimi je bil mobiliziran v nemško vojsko, domov pa se je vrnil kot invalid. Matija kljub invalidnosti ni izgubil vere in ni imel kompleksov. V 50. letih se je s kolesom vozil v oddaljeno Krško vas in tam občudoval z ajdo posejana krška polja. Zaposlil se je v zdravstvenem domu kot telefonist. Bil je velik ljubitelj narave, saj je bil sadjar, čebelar, član hortikulturnega društva in član fotografskega kluba. Čebelaril je s 60 AŽ panji. Leta 1950 je v Celju opravil tečaj za čebelarskega preglednika. Več kot 35 let je bil član upravnega odbora in delegat ZČDS. Za dolgoletno delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Bil je poštenjak, plemenite narave. Tih, miren in skromen ni nikdar silil v ospredje. V najusodnejših trenutkih naše čebelarске

organizacije je bil vedno na njeni strani.

Zaradi svoje pridnosti in poštenosti si je pridobil naklonjenost in spoštovanje okolič. In če naj bodo za pokojnim najlepši spomin njegova dela, Matijevih ni malo. Vzorno je uredil okolico zdravstvenega doma, doma pa sadovnjak. Zapustil je 30 čebeljih družin, ki čakajo na novega gospodarja.

Številni čebelarji in prijatelji smo ga s čebelarskim praporom pospremili na zadnji poti.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

**Čebelarstvo
Sevnica**

JANEZ RIHTARŠIČ

Ko je začelo odpadati listje, smo se besniški čebelarji poslovili od našega člana Janeza Rihtaršiča.

Rodil se je leta 1927 v majhni vasi Sojše na obronkih Jelovice. Njegova življenjska pot ni bila lahka, saj si je moral kot najstarejši sin številne družine že kot mlad fant začeti služiti kruh v jelovških gozdovih. Tako je vzljubil gozd in naravo.

Svoji družini je zgradil lep dom v Besnici. Zaradi navezanosti na rojstni kraj si je v svoji rojstni vasi postavil lep čebelnjak z 20 AŽ panji. Njegove čebele so obletavale spomladansko reso po skalnatem pobočju

Jelovice, junija pa jih je odpeljal v višje predele Jelovice na smrekovo pašo.

Janez se je rad udeleževal sestankov in predavanj naše čebelarke družine.

Čebelarji smo Janeza poznali kot vestnega čebelarja in skrbnega očeta in takšnega se bomo tudi spominjali.

**Čebelarstvo družina
Besnica**

STANKO TOPOLOVEC

Nepričakovano je umrl priljubljeni čebelar in prijatelj Stanko Topolovec. Rodil se je leta 1935 v preprosti haloški hiši v Nadolah pri Žetalah. Zaposlen je bil v tekstilni tovarni v Majšperku. Vse njegovo življenje je bilo povezano s čebelami. V ljubezni do teh bitij je preizkusil vse metode čebelarjenja. V najtežjih trenutkih življenja je našel tolažbo prav ob čebelnjaku. Julija letos mu je prav za njemu tako priljubljenimi panji za vselej prenehalo biti srce. Zase v življenju ni imel časa. Ni poznal oddiha. Vse njegovo življenje je bil en sam delovni dan. Vsi ga pogrešamo, najbolj pa njegova številna družina. Njegov prostor v društvu je prazen in čaka na njegovega sina, ki že pridno nadaljuje tradicijo. Želimo si še več takih, pokončnih, zavednih slovenskih mož, ki z veseljem sprejemajo obveznosti do družine, prijateljev in do domovine.

**Čebelarstvo družina
Majšperk**

Mali oglasi

KUPIM knjigo Br. Rothschütza – Die Volks und Mobilzucht der Krainer Biene. Jože Šobar, Veljka Vlahoviča 5, 61310 Ribnica.

KUPIM kontejner – nadgradnjo prevoznega čebelnjaka za TAM 5500. Božo Klepec, ☎ doma (069) 22-163, ☎ v službi (069) 21-852.

PRODAM medovita drevesa EVODIE in KERLATERIJE ter grmovnic KÜBLERJEVE VRBE in AMORFE. Pošiljam tudi po pošti. SOTLAR, ☎(061) 59-610.

TAM 5000 in 5500 – šestak zelo ugodno prodam s čebelami ali brez. ☎ (069) 49-061.

PRODAM avto prikolico za prevoz deset AŽ panjev. Prikolica je skoraj nova (samo enkrat rabljena), ☎ (063) 721-692.

ČEBELARSTVO z deset LR panji, od tega so štirje naseljeni, prodam z vso opremo in literaturo takoj ali spomladi. ☎ (061) 50-711.

MEDNARODNO PODJETJE ZA PREVOZ – GORJANCI

d.o.o. Vavta vas 36, 689351 STRAŽA

nudi čebelarjem pet primernih tovornih vozil, v voznem stanju in z delno predelavo primerni za prevoz čebel oziroma panjev. Predelavo lahko po vaši želji opravimo tudi v našem podjetju. Vse informacije lahko dobite na telefon št. (068) 84-520 v tehničnem sektorju podjetja.

OBVESTILO

Prosimo čebelarje tistih dveh čebelarskih društev, ki so pomotoma prejeli po dva izvoda Slovenskega čebelarja št. 9/92, da jih vrnejo na ZČDS, Cankarjeva 3, Ljubljana, ker jih nujno potrebujemo.

Hvala za razumevanje!

NAKUP ČEBELARSKEGA KOLEDARJA

ZČDS nudi posameznikom, organizacijam in čebelarskim društvom 12 stranski 8-listni stenski barvni koledar, dimenzij 35 x 23 cm.

Cena koledarja je 232 SIT (4 DEM).

Pri nakupu nad 100 koledarjev priznamo 10 % popust.

OPOZORILO!

Vsi čebelarji, ki bodo plačali članarino ZČDS za leto 1993, bodo prejeli koledar brezplačno pri svojem blagajniku.

Vabimo vas na nakupovalni izlet v München 12. 11. 1992, med drugim tudi obisk čebelarske trgovine, cena 56 DEM po osebi. Prijave sprejema Unis tours, Igriška 5, Ljubljana, tel.: (061) 150-194.

VSE PREDAVATELJE ČEBELARSTVA VABIMO, DA SE PRIJAVIJO NA ZČDS

Pred vrati je obdobje čebelarskih predavanj po društvih, zato prosimo vse čebelarske predavatelje, tiste ki so že predavali kakor tudi tiste, ki želijo letos to storiti prvič, **da se prijavijo do 5. novembra 1992 na Zvezo čebelarskih društev Slovenije**, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana, tel. (061) 210-992.

Seznam predavateljev potrebujemo zato, ker želimo pomagati društvom pri izbiri predavateljev in zaradi lažje navezave stikov med njimi.

V pisni prijavi nam sporočite vaš točen naslov, telefonsko številko, teme, katere predavate, na katera področja Slovenije ste pripravljeni oditi na predavanje.

Za prijavljene namerava ZČDS organizirati tudi seminar, na katerem vas bomo seznanili z vsemi pripomočki za predavanja, ki so trenutno na razpolago, in se dogovorili za poenotenje načina predavanja.

Strokovna služba ZČDS

ZČDS – CENIK UČIL in OBRAZCEV – 15. 10. 1992

	Člani	Nečlani
OBRAZCI		
odličja A. Janše (vse stopnje)		1.400,00
diplome – razne		26,00
evidenčni list članstva		7,00
članska izkaznica		7,00
NALEPKA za kozarec z medom		
	2,50	3,00
ZAŠČITNA znamka		
		4,50
LITERATURA		
Priročnik za začetnike	520,00	650,00
Zdravstveno varstvo čebel	520,00	650,00
Čebelarjeva opravila	520,00	650,00
Zreja matic	520,00	650,00
Gozdno medenje	650,00	800,00
Korenine čebelarjenja	760,00	900,00
VIDEOKASETE		
Vreja matic	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje II. del	1.400,00	1.700,00
Čebelarjenje I. in II. del	1.600,00	1.950,00
Domača čebela	1.400,00	1.700,00
Opraševanje žuželk	1.400,00	1.700,00

Naročila sprejemamo na telefon (061) 210-992. Pošljemo tudi po pošti.

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigaj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1992 1.700,00 SIT. Posamezna številka pa stane 110,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.550,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela črnobela stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 40.000,00 SIT, pol strani 26.000,00 SIT, četrt strani 14.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 20,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

PRODAJA KOZARCEV ZA MED S PVC POKROVI

Zveza čebelarских društev Slovenije vam po zelo ugodni ceni nudi
kilogramske steklene kozarce z navojem in plastičnim pokrovom.

**Cena kozarca s pokrovom je 35 SIT,
cena kozarca brez pokrova pa 33 SIT.**

Informacije in naročila po telefonu:

ZČDS, 061/210-992 ali Ferle, 061/487-876.

Embalažo lahko kupite vsak torek od 10. do 18. ure

(po dogovoru tudi izven tega časa)

pri Davidu Ferletu, Bizoviška 1/b, 61261 Dobrunje pri Ljubljani (pod Urhom)

ČEBELARJI IN ČEBELARSKA DRUŠTVA NABAVITE NOVO BARVNO NALEPKO ZA KOZARCE Z MEDOM

ZČDS je izdala novo barvno nalepko za kozarce z medom, z motivom panjske končnice. Čebelarjem priporočamo enotno opremo kozarcev, zato si nabavite nalepko ZČDS.

Nalepke pošljemo tudi po pošti s povzetjem.

Cena nalepke je:

člani
2,50 SLT

nečlani
3,00 SLT

VRSTA MEDU:

- Akacijev ☐
- Lipov ☐
- Kostanjev ☐
- Hojev ☐
- Smrekov ☐
- Gozdni ☐
- Cvetlični ☐

Neto masa: ☐ kg

Leto polnjenja: ☐ Naravni domači med

Trajnost: 2 leti je pridelal in polnil:

Naravni med kristalizira, ponovno se utekočini pri + 40 °C